КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СОЦИАЛДЫК ФОНДУ

ПЕНСИЯ

ISSN 1694-6979

Апрель №1 2014 - жыл

ЖЫЛ ЖЫЙЫНТЫКТАЛЫП, АЛДЫГА МИЛДЕТТЕР КОЮЛДУ

БАЗАР ПРОФСОЮЗ УЮМДАРЫ МЕНЕН ИШ АЛЫП БАРУУДАБЫЗ

ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА В ЭСТОНИИ

19-26-беттер атайын Сиздин китеп текчеңиз үчүн

Социалдык
камсыздандыруу
төгүмдөрүн
төлөө-келечек
кепилдиги!

ПЕНСИЯЛЫК КАМСЫЗДОО - СОЦИАЛДЫК КАМСЫЗДАНДЫРУУ ЖУРНАЛЫ

ПЕНСИЯ

Апрель №1 2014 - жыл

Журнал ээси:
Кыргыз Республикасынын
Социалдык фонду

Башкы редактор
Данияр Шабд анов

Редакциялык кеңеш:
Уланбек Асанов - редкеңештин төрагасы
Мүчөлөрү:
Кылычбек Нусупбеков
Жыпара Чаначева
Жыпара Дүйшөмбиева
Нуржан Урустамова
Жеңишбек Мукамбетов
Рахатбек Пирматов
Гульнура Джуматаева
Майрамгүл Капарова
Базарбай Эрматов

Журнал Кыргыз Республикасынын
Юстиция министрлигинде катталган.
Каттоо күбөлүгү №1791.

Журналга келген кол жазмалар
кайтарылбайт жана рецензияланбайт.
Жарыяланган автордук материалдар
редакциянын толук көз
карашын билдирбейт
жана аларды редакциянын уруксатысыз
пайдаланууга жол берилбейт.

Журнал «Континент Принт»
басма-компьютердик
борборунда даярдалып,
«Континент Принт»
басма-үйүндө басылды
Нускасы - 5000

Журнал редакциялык жана почталык
жазылуу аркылуу таркатылат.
Үч айда бир жолу чыгат.

Таркалуучу аймак:
Кыргызстан жана андан сырткары.

Редакциянын дареги:
Бишкек шаары, Горький көчөсү 1, 3-кабат

Индекси: 720005

Телефону:(+996 312) 53-17-64
Факс:(+996 312) 53-02-76
Электрондук почтасы: e.omorova@sf.kg
Буйрутма № 476

МАЗМУНУ

4 Жыл жыйынтыкталып, алдыга милдеттер коюлду

7 Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун 2013-жылдагы жетишкен ийгиликтери

11 Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун адистери жооп берет

13 Төлөм жаңылыш дайындалганда эмне кылуу керек?

14 Базар профсоюз уюмдары менен биргелешип иш алып баруудабыз

16 Эмгеги элге сиңген Анаркүл эже!

18 Япон керемети

19 БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

27 Установленные размеры минимальной заработной платы

28 Накопительный компонент

31 Сообщение для плательщиков

35 Пенсионная система в Эстонии

37 Лучшие страны для жизни пенсионеров в 2013 году

39 Каменный век на территории Кыргызстана

40 Королевский парк

42 Весенние советы красоты

ЖЫЛ ЖЫЙЫНТЫКТАЛЫП, АЛДЫГА МИЛДЕТТЕР КОЮЛДУ

Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду 2013-жылдагы ишинин жыйынтыктары жана 2014-жылда аткарыла турган иштердин айкын максаттары, алдыга коюлган негизги милдеттери тууралуу жыл жыйынтыгы боюнча кезектеги кеңейтилген Башкармалыктын жыйынын Кыргыз Республикасынын вице-премьер-министри К. Талиеванын катышуусунда өткөрдү. Ага Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун жетекчилери, борбордук аппарттын жооптуу кызматкерлери, баардык район-шаар башкармалыктарынын башчылары катышып, өткөн жылда аткарган иштери тууралуу отчетторун беришти. Башкармалыктын кезектеги жыйынын Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун төрагасы М.Абулгазиев ачып, мына буларга токтолду.

-2014-жылда биздин алдыга койгон биринчи максатыбыз айрым укуктук-ченемдик актыларга, мыйзамдарга алымча кошумчаларды, өзгөртүүлөрдү киргизип, пенсиялык сабаттуулукту жогорулатуу боюнча калайык- калкка, жер-жерлерде түшүндүрүү иштерин жүргүзүү.Экинчиден Социалдык фонддун финансылык туруктуулугун арттыруу. Ал үчүн мүмкүн болушунча мекеме-уюмдар , чарба жүргүзгөн субьектер төлөбөй жүргөн карыздарды өндүрүү, азайтуу болуп саналат. Азыр айдын башында 600 миллион сом каражат гана калып жатат. Пенсияны өз убагында төлөп берүүдө ар бир айдын башында 1,5 миллиард сом каражат топтоого жетишип, ал каражат Социалдык фонддун эсебинде турушу керек. Республикалык бюджеттен 1 миллиард 233 млн. сом келет. Ошондо биз ай сайын пенсияны төлөп берүүгө жетишебиз жана чоң шарт түзүлөт. Ал үчүн биринчиден базаны көбөйтүү, экинчиден камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөбөй жүргөндөрдү төлөтүү, үчүнчүдөн эски карыздарды өндүрүү боюнча иштерди натыйжалуу жүргүзүү зарыл. Ушул үч чоң маселени чара көрүп аткарууда Кыргыз Республикасынын Өкмөтү, Жогорку Кеңештин депутаттары жардам берүүгө макул болушуп, колдоп турушат. Дагы бир орчундуу маселе-быйыл дагы 1-октябрдан баштап пенсиянын өлчөмүн көбөйтүү алдыда чоң милдет катары турат. Мында сөзсүз эки-үч миң өлчөмүндө пенсия алган биринчи, экинчи группадагы майыптарга жардам берүү каралууда. Алар пенсияны жашоо минимунан кем албашы керек. Ата-энеси жок, бир үйдө жетим калган 5-6 балдардын жана багар көрөрүнөн ажырагандыгы боюнча пенсиясына дагы 50 пайыздан жогору 80 пайызга чейин кошуу жагына көңүл бөлүнүп, мыйзам чегинде каралмакчы. Мында Социалдык фонд социалдык камсыздандыруунун тилектештик системасын иштетүүнүн үстүндө иш алып бармакчы.

1-октябрда пенсияны көбөйтүүгө 358 миллион сомду бюджетибизде карадык. Эгерде, быйыл тогуз айдын жыйынтыгы менен жогорудагы айтылгандардын бардыгын кынтыксыз, эки-үч эсе көп аткарсак, анда мындан дагы белгиленгенден жогору пенсияны көбөйтсөк деген жакшы тилектер бар. Учурда мигранттардын келечектеги пенсиясын камсыз кылуу чоң маселе болгондуктан, пенсиялык системаны эң жакшы билген адистерибиз Россияга барып иш жүргүзмөкчү. Камсыздандыруу төгүмдөрүн биздин өлкөгө чегерүү боюнча өкмөттөр ортосундагы келишимдерге кол коюга жетишсек, анда Россиядагы мигранттарды пенсия менен камсыз кылуу маселеси чечилип, эң жакшы болмок. Азыркы мезгилде биздин мигрант болуп жүргөн жарандарыбыз Кореяда, Түркияда, коңшу Казакстан-

да да көп. Мигранттар боюнча маселелер жаңы Концепцияга киргизилген. Ошондуктан мигранттар боюнча бардык маселелер дагы чечилмекчи. Жалпысынан алганда жаңы иштелип чыккан Концепцияны жана айрым мыйзам актыларды кабыл алуу, аны элге жакшылап түшүндүрүү иштери жана алдыга койгон ой-максаттарыбызды жылдын аягына чейин ар бир квартал сайын акырындап жүзөгө ашыруу милдеттери алдыбызда турат.

Кыргыз Республикасынын вице-премьер-министри К. Талиева Башкармалыктын жыйынында сүйлөгөн сөзүндө коррупция, миграция, бюджет жана пенсия системасындагы маанилүү маселелерге кайрылып, шаар-район башкармалыктардын жетекчилери өздөрүнө жүктөлгөн функционалдык милдеттерине жоопкерсиздик мамилесинен жана алар тараптан көзөмөлдүн начардыгынан улам камсыздандыруу взносторун чогултууда жана эски карыздарды өндүрүүдө, ошондой эле план тапшырмаларды аткарууда жетиштүү деңгээлде иш жүргүзүлбөй, чоң кемчиликтерди кетирип жаткандыгын баса көрсөттү.

-2013-жылдын башында республика боюнча 565 миң пенсионер болсо, жылдын аягында 581 миңге жетип, бул цифра 16 миңге өскөн. Социалдык фонддун топтоо фондунда жетишээрлик өлчөмдө камсыздандыруу төгүмдөрүнөн чогулган каражат сөзсүз турушу керек. Өткөн жылы 10-13 миллиард сом республикалык бюджеттен бөлүнсө, 2014-жылга 14 миллиард сом өлчөмүндө каражат каралды. 2012-жылы жалпы чыгымыбыз 32 миллиард, 2013-жылы 34 миллиард сом болсо, 2014-жылга 37 миллиард сом каражат сарпталмакчы. Башкача айтканда быйылкы жылдын жалпы чыгымына дагы 3 миллиард 339 миллион сом кошумча каражат керек болуп жатат. Ошондуктан, камсыздандыруу төгүмдөрүн чогултуу планын көбөйтүп бул багытта ишти абдан күчөтүү мезгилдин талабы. Быйылкы жылда социалдык тармактагы иштер дагы оор болот. 2009-жылы пенсионерлердин 20 пайызы гана жашоо минимуна жеткен болсо, 2013-жылы төрт жылдын ичинде 48 пайызга өскөн. Бул чындыгында чоң эмгек. Азыркы мезгилде пенсионерлердин 52 пайызы жашоо минимунан төмөн алууда. Мурда жылына эки жолу пенсияны көбөйтсөк, азыр эки жолу көбөйтө албай жатабыз. Учурда пенсия системасындагы чечиле турган проблеманын бири катары айтсам, жылына эки жолу пенсиянын өлчөмүн көбөйтүүгө жетишибиз керек. Пенсияны көбөйтүп, пенсионерлерди жыргаттык деген сөздөн алысмын. Эң башкы проблема-биринчи кезекте пенсиянын өлчөмүн жашоо тиричилигине жеткидей кылып көтөрүшүбүз абзел. Ал үчүн ар бирибиз өз салымыбызды кошуп, жогоруда айтылган проблемаларды чечип, тыным албай натыйжалуу иштегенде гана пенсионерлердин муктаждыгын толук камсыз кыла алабыз. Эгерде, Жети-Өзүз районунда стабилдүүлүк болгон жок деген сыяктуу куру шылтоолор боло берсе, быйыл дагы алдыга коюлган план тапшырмалар аткарылбай, эски карыздар көбөйүп, жылдан-жылга өтүп, өсө берет. Недоимка, камсыздандыруу төгүмдөрүн чогултуу боюнча пландын өтөөсүнө ар бир шаар-район ай сайын чыгышы милдеттүү. Бул жерде дагы маанилүү маселе көмүскө экономикада иш жүргүзүп, камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөбөй жүргөн ишканаларды, чарба жүргүзгөн субъектилерди бирин калтырбай каттого алып, ар бириңер өзүңөрдүн чөнтөгүңөрдү ойлобостон, мамлекеттин казынасы үчүн ак ниет, таза иштеп бергиле деп айтам. Азыр пенсия системасында реформа өтө жай, солгун жүрүүдө. Социалдык фонд пенсиялык системаны туруктуу сактап калган бирден-бир мамлекеттик орган болгондуктан, элдин, пенсионерлердин катышуусунда коррупция менен биргелешип күрөшүү бардыгыбыздын башкы милдетибиз. Көмүскө экономиканы жандап, коррупцияга ара-

лашып жаткан айрым фактыларды, схемаларды билем.

Биздин өлкөдө пенсионерлердин саны 10 пайыздан жогору көтөрүлүүдө. Ошого жараша акча каражаттарыбыздын көлөмүн көбөйтпөсөк, анда быйылкы жыл абдан оор болушу мүмкүн. Андыктан камсыздандыруу төгүмдөрүн чогултуу, эски карыздарды өндүрүү боюнча план тапшырмаларды өз убагында аткаргыла. Россиядагы мигранттар менен ишти тездетпесеңер абдан кечигип жатат. Бүгүн мигранттар менен пенсиялык саясат боюнча ишти убагында жүргүзбөсөк, эртең алар мекенине кайтып келгенде пенсия ала албай мамлекеттин алдына көптөгөн проблемаларды жаратат. “Эмне үчүн мурда бизге айткан жок элеңиздер, мага пенсия бергиле” деп талап коюп, доо артып келишет. Азыртадан пенсиялык сабаттуулукту жогорулатуу боюнча түшүндүрүү иштерин кеңири масштабда, жер-жерлерде, тийиштүү деңгээлде жүргүзүлсө, эл туура түшүнүп, эмитен келечектеги пенсиясына кам көрөт деген ойдобуз. Мындай коллегияга келгенде өнүккөн өлкөлөрдүн пенсиялык системасындагы алдыңкы иш тажрыйбалары боюнча сунуштарды көбүрөөк ала келсеңер, региондордон келгендерге окуу куралы катары таркатылып, түшүндүрүү иштерин жүргүзүүдө оң натыйжасын бермек. Азыркы туруктуу, калыптанып калган пенсиялык системаны түбөлүккө сактап калуу бардыгыбыздын башкы милдетибиз болгондуктан, мамлекеттик пенсиялык саясатын элге маданияттуу жеткирип, аны туура жүргүзүп, 2014-жылда эң жакшы көрсөткүчтөрдү камсыз кылып, пенсиянын өлчөмүн 30-40 пайызга, анда ары да жогорку деңгээлге көтөрүүгө мүмкүнчүлүк түзүп, өзүңөрдүн салымыңарды кошкула демекчимин,-дейт вице-премьер-минстр сөзүн жыйынтыктап.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун Башкармалыгынын жыл жыйынтыгы боюнча кеңейтилген жыйынында район-шаар башкармалыктарынын маалыматы боюнча мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу системасында бир катар жакшы иштер аткарылгандыгын, ошону менен катары айрым район-шаар башкармалыктардын иштеринде кемчиликтер орун алгандыгы баса белгиленип, жыйында козгогон маселелердин жана башкармалыктын мүчөлөрүнүн сунуштарынын негизинде айрым башкармалыктардын жетекчилерине сөгүш жарыялоо, эскетүү берүү жана бир топ башкармалыктардын башчыларына иштеги кемчиликтерди оңдоону белгилөө боюнча тартип жаза чарасын көрүү жөнүндө Башкармалыктын токтому кабыл алынды.

Ошондой эле 2013-жылдын жыйынтыгы боюнча эмгектик көрсөткүчтөрү, жакшы иштери айтылып, баса белгиленип, алдыңкы орунду ээлеген башкармалыктарга сыйлыктар тапшырылды. Тактап айтканда, биринчи орунду ээлеген Социалдык фонддун Жалал-Абад шаардык башкармалыгы баш байгени 80 миң сом акчалай сыйлык менен Социалдык фонддун Өтмө Кызыл Туусун алды. Ошону менен катар биринчи топ боюнча биринчи орунду ээлеген Ош шаардык башкармалыгына 40 миң, экинчи орунду ээлеген Бишкек шаарынын Октябрь райондук башкармалыгына 30 миң,үчүнчү орунду ээлеген Биринчи май райондук башкармалыгына 20 миң сом, ал эми экинчи топ боюнча биринчи орунду ээлеген Ак-Талаа районуна 40 миң, экинчи орунду ээлеген Манас райондук башкармалыгына 30 миң, үчүнчү орунду ээлеген Чоң-Алай районуна 20 миң сом, ошондой эле үчүнчү топ боюнча биринчи орунду ээлеген Майлы-Суу районуна 40 миң, экинчи орунду ээлеген Аламүдүн районуна 30 миң, үчүнчү орунду ээлеген Балыкчы шаарына 20 миң сом өлчөмүндөгү акчалай сыйлыктар берилди. Мындай ийгиликтер албетте, Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун үзүрлүү иштегенинин натыйжасында жаралгандыгын белгилей кетмекчимин.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СОЦИАЛДЫК ФОНДУНУН 2013-ЖЫЛДАГЫ ЖЕТИШКЕН

Пенсионерлердин жашоо деңгээлин жогорулатуу максатында 2013-жылдын 12-апрелиндеги № 189 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн иш программасын жүзөгө ашыруу боюнча 2013-жылдагы иш-чаралардын планын бекитүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому менен бекитилген иш-чаралардын планынын “Социалдык камсыздандыруу” бөлүмүнүн “Пенсияларды жогорулатуу” 91-пунктун аткаруу үчүн төмөндөгүдөй ченемдик укуктук актылар иштелип чыкты.

«2013-жылдын 1-октябрынан баштап пенсиянын камсыздандыруу бөлүктөрүн жогорулатуу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому, анда 2013-жылдын 1-октябрына чейин “Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык дайындалган пенсиялардын камсыздандыруу бөлүктөрү 400 сомго жогорулатуу каралган.

Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндөКыргыз Республикасынын Мыйзам долбоорун жактыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомунда “Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана “Эмгек акыга түзөтүү коэффициенттери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына пенсияларды эсептөө үчүн 8000 сом эмгек акынын жаңы чек деңгээлин белгилөө бөлүгүнө өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө мыйзам долбоорун жактыруу каралган.

Кайра эсептөөнүн жыйынтыгы боюнча пенсиянын орточо өлчөмү 1-октябрына карата 4478 сомду түздү, башкача айтканда пенсиянын көлөмү 2009-жылга салыштырмалуу 2,1 эсе көбөйгөндүгүн билдирет. Пенсиянын орточо өлчөмүнүн пенсионердин жашоо минимумуна болгон катышы 45,7 %дан 108 %га өстү. Мында пенсионердин жашоо минимумунан аз пенсия алуучулардын санын кыскарды. Эгерде жашоо минимумуна жетпеген пенсия алуучулардын саны 2009-жылы 452,9 миң адамды түзсө (пенсионерлердин жалпы санынын 86,6 %ы), 2013-жылдын аягында алардын саны 275,0 миң адамды түздү (пенсионерлердин жалпы санынын 47,3 %ы).“Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын 2012-жылдын 8-августундагы № 157 Мыйзамынын 2-беренесин, “Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-беренесин жана Кыргыз Республикасынын вице-премьер-министринин тапшырмасын аткаруу үчүн төмөнкүлөр иштелип чыкты жана бекитилди:

- “Камсыздандыруу полистерин сатып алуу аркылуу камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөө тартиби жөнүндө” Жобо (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 15-апрелиндеги № 193 токтому менен бекитилген);
- “Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүн эсептөөнүн жана төлөөнүн тартиби боюнча Нускама (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 22-майындагы № 278 токтому менен бекитилген).

“Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүн эсептөө жана төлөө тартиби жөнүндө нускаманы бекитүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 22-майындагы №278 токтомунун 2-пунктун аткаруу үчүн төмөнкү мыйзам долбоорлор даярдалды:

- “Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына толуктоо киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун жактыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому;
- “Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына

толуктоону киргизүү туралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоору.

“Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына толуктоо киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоору Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 1-октябрындагы №538 токтому менен бекитилди жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан кабыл алынды (2013-жылдын 5-декабрдагы №3654V токтому).

Мындан тышкары Социалдык фонд өлкөбүздүн учурдагы пенсиялык системасын реформалоонун үстүндө иш жүргүзүп келет. Башкы максат пенсиялык камсыздоонун деңгээлин жогорулатуу, ага ылайык камсыздоо принциптерин күчөтүү менен биргеликте социалдык камсыздоо төгүмдөрүн төлөөчүлөрдүн арасында эффективдүү жана адилеттүү иш алып баруу болуп эсептелет. Бүгүнкү күндө Социалдык фонд пенсиялык системаны өнүктүрүү максатында жаңы Концепция долбоорун иштеп чыгып, КыргызРеспубликасынын Өкмөтүнүн кароосуна жөнөттү.

Аталган Концепциянын алкагында Социалдык фонд Өкмөттүн аппараты, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин жана башка мамлекеттик, эл аралык уюмдардын өкүлдөрүнүн катышуусунда 3 тегерек стол уюштурду. Өткөрүлгөн тегерек столдогу талкуу учурунда катышуучулардан адекваттуу сын-пикирлер айтылып, жыйынтыгында базарда иштеген ишкерлер тарабынан объективдүү сунуштар берилди.

Андан сырткары “2020-жылга чейин Кыргыз Республикасынын пенсиялык камсыздоо системасын өнүктүрүү концепциясы жөнүндө” маселеси боюнча Кыргыз Республикасынын Премьер-министринде өткөн кеңешменин протоколунун 2-пунктун аткаруу үчүн “Айылдык товар өндүрүүчүлөрдү жана жеке ишмердик жүргүзгөн жеке жактарды мамлекеттик социалдык камсыздандыруунун пенсиялык системасын реформалоо, аскер кызматчыларын пенсия менен камсыз кылуу маселелерин изилдөө боюнча ведомстволор аралык комиссия түзүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн буйругунун долбоору иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын министрликтери жана ведомстволору менен белгиленген тартипте макулдашылды жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн аппаратына 2013-жылдын. 17-.сентябрында № 2-3/3521 бекитүүгө жиберилди.

Узак мөөнөттүү жана кыска мөөнөттүү аралыктагы мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандырууну өнүктүрүү Концепциясынын долбоорун карап чыгуу боюнча жыйын 2013-жылдын 24-июлунда өткөрүлдү. Бул жыйындын жыйынтыгында Премьер-министрдин буйругунун долбоорун макулдашуу боюнча иштер аткарылды. Каралып жаткан буйруктун долбоору 2 буйрукка бөлүндү:

аскер кызматчыларын пенсия менен камсыз кылуу маселелерин изилдөө боюнча ведомстволор аралык комиссияны түзүү тууралуу (2013-жылдын 3-декабрындагы Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин № 549 буйругу);

пенсиялык тутумдун айылдык товар өндүрүүчүлөрдү жана жеке ишмердик жүргүзгөн жеке адамдарды мамлекеттик социалдык камсыздандыруу бөлүгүн реформалоого карата сунуштарды иштеп чыгуу боюнча ведомстволор аралык комиссияны түзүү тууралуу (2013-жылдын 27-ноябрындагы Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин № 535 буйругу).

Ошондой эле Социалдык фонд айыл-чарба өндүрүүчүлөр жана жеке ишкердик кылган жарандардын, пенсиянын тарифтик саясатына өзгөртүү жана толуктоолорду киргизүү боюнча реформасына болгон көз караштарын билүү максатында социологиялык сурамжылоо жүргүздү. Өткөрүлгөн изилдөөнүн жыйынтыгына таянсак, суралгандардын көпчүлүгү социалдык камсыздоо төгүмдөрүн чегерүүгө 73 % макулдугун билдиришти. Ал эми калган пайыздары каршылыгын билдирсе, бир тобу ойлонуп көрөөрүн айтышты. Андан тышкары өлкөбүздүн ар кайсы региондорунда тарифтик саясат боюнча түшүндүрүү иш-чаралары өткөрүлдү. Жер-жерлерде өткөрүлгөн жолугушууларда пенсиялык системага киргизиле турган өзгөртүүлөрдү көпчүлүк эл колдоору билинди. Бирок элдин башкы талабы тарифтик баанын жогорулоосу дароо эмес, этап-этабы менен жүргүзүлүүсүн баса белгилеп өтүштү.

Жакында эмгек мигранттарынын социалдык камсыздоо төгүмдөрүн чегерүү боюнча жаңы, реалдуу механизмдерин иштеп чыгып, эл астына алып чыгуу зарылчылыгы жаралат. Анткени сырт жакта иштеп жүргөн биздин мекендештер Соцфондго камсыздоо төгүмдөрүн чегерүүдөн качышат же төлөгүлөрү келишпейт. Мындай көрүнүш жарандардын келечекте пенсия алуусуна терс таасирин бербейт деп эч ким кепилдик бере албайт. Башка өлкөлөр сыяктуу Кыргызстанда да келечекте эмгек мигранттарынын (орусияда иштеген кыргыз жаранынын) пенсияга чыгуу укугу жана анын өлчөмү камсыздоо төгүмдөрүн чегерген суммасына көз каранды. Андыктан камсыздоо төгүмдөрүн чегерүү боюнча алдын ала эмгек мигранттары кызыкдар болуусу зарыл.

Жогоруда айтылып өткөн проблемага карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 30-апрелдеги № 222 токтому менен Россия Федерациясынын аймагында иштеген Кыргыз Республикасынын жарандарын, эмгек мигранттарын социалдык жана пенсиялык камсыз кылуу программасы, ошондой эле аны ишке ашыруу боюнча иш чаралар планы кабыл алынды.

Иш чаралар планынын 10-пунктун аткаруу үчүн Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан Кыргыз Республикасынын Өкмөтү

менен Россия Федерациясынын Өкмөтү ортосунда пенсия менен камсыз кылуу жаатында жарандардын укуктарынын кепилдиктери жөнүндө Макулдашуунун долбоору иштелип чыкты, ал Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги № 143 токтому менен жактырылды.

Аталган Макулдашуунун долбоору россиялык тарапка бул ченемдерди талкуулоо үчүн дипломатиялык каналдар аркылуу 2013-жылдын майында жана сентябрь айнарында кайтадан жиберилди.

Россия Федерациясынын Эмгек жана социалдык камсыз кылуу министрлиги менен болгон сүйлөшүүлөрдө бул маселе россиялык тараптан каралып жаткандыгы тууралуу билдирилген. Ошону менен бирге россиялык тарап Кыргыз Республикасы менен Россия Федерациясынын ортосунда социалдык камсыздандыруу жаатында кызматташтык жөнүндө келишимдин долбоорун иштеп чыгуу тууралуу сунушу менен чыкты.

Келишимдин долбоору менен келишип жаткан тараптардын жарандарынын пенсияларын туруктуу жашаган жерине "теңдештик" принциби боюнча которуу каралууда. "Теңдештик" принциби келишип жаткан тараптардын жарандарынын мамлекеттин аймагында иштеп тапкан эмгек (камсыздандыруу) стажы мезгилиндеги пенсиялык укуктарын аныктоо үчүн ар бир мамлекет өзүнүн аймагында иштеп тапкан стажына жана өз мыйзамдарына ылайык пенсия чектээрин жана төлөөрүн боолголойт.

2013-жылдын 10-декабрында дипломатиялык каналдар боюнча россиялык тараптын сунуштарын камтыган Кыргыз Республикасы менен Россия Федерациясынын ортосунда социалдык камсыздандыруу жаатында кызматташтык жөнүндө келишимдин долбоору боюнча жооп алынды

Бул маселе Бишкек шаарында 2013-жылдын 16-17-декабрында өткөн соода-экономикалык, илимий-техникалык жана гуманитардык кызматташтык боюнча кыргыз-россия өкмөттөр аралык комиссиянын 16-отурумунун долбооруна киргизилди. Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду тарабынан келишимдин долбоорунун пункттарын андан ары иштеп чыгуу багытында иштер жүргүзүлүүдө.

Россия Федерациясынын аймагында иштеп жаткан Кыргызстандын жарандарын, эмгек мигранттарын пенсия менен камсыз кылуу программасын ишке ашыруу боюнча иш-чаралардын планынын 9-пунктун аткаруу үчүн мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жаатында Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду менен Россия Федерациясынын Пенсиялык фондунун ортосунда макулдашуунун долбоору жана «Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жаатында Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду менен Россия Федерациясынын Пенсиялык фондунун ортосунда макулдашуу тууралуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн буйругунун долбоору жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун башкармасынын токтомунун долбоору иштелип чыкты.

Министрликтер жана ведомстволор менен макулдашуу баскычында Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникация министрлиги жана Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги тарабынан аталган Макулдашуунун долбоору боюнча сын пикирлер жана аны өкмөттөр аралык деңгээлде түзүү тууралуу сунуштар берилген. Бирок, ушу тапта ошол ченемдерди талкуулоо үчүн дипломатиялык каналдар боюнча россия тарапка берилген өкмөттөр аралык макулдашуунун долбоору бар. Ушуга байланыштуу Социалдык фонд тарабынан иш-чаралардын планынын аталган пунктун аткаруу мөөнөтүн өзгөртүү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн аппаратына кат жиберилген

Ошондой эле жогоруда аталган программаны ишке ашыруунун алкагында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 10-январындагы № 1 буйругу менен түзүлгөн Россия Федерациясынын аймагында убактылуу жумушка орношкон Кыргыз Республикасынын жарандарын, эмгек мигранттарын пенсия менен камсыз кылуу маселеси боюнча ведомстволор аралык жумушчу топтун 4-отурумунун протоколунун 3-пунктуна ылайык 2013-жылдын 2-октябрындагы № 550 «Россия Федерациясынын аймагындагы Кыргызстандын жарандарын, эмгек мигранттарын мыйзамдуу ишке орноштуруу, социалдык жана пенсиялык камсыздоо максатында "бирдиктүү терезе" тутумундагы мамлекеттик органдардын жана башка уюмдардын өз ара аракеттенүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому кабыл алынган.

Аталган токтом менен Россия Федерациясынын аймагында жумушка орношууну каалаган Кыргызстандын жарандарына көмөктөшүү боюнча "Бирдиктүү терезе" тутумунун механизмдери жөнгө салынат.

Камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйноо

Алдын ала маалыматтар боюнча 2013-жылдын январь-декабрь айында

Социалдык фонд 20453,9 млн. сом суммасында камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйнады, бул 2012-жылга салыштырмалуу 1660,6 млн. сомго көп, камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйноонун өсүшү 108,8 %ды түздү. 2013-жылдын 12 айынын ичинде МПТФга 1021,2 млн. сом камсыздандыруу төгүмдөрү топтолду.

Пенсияларды каржылоо жана төлөп берүү

Өткөн жылдын январь-декабрь айларында пенсия жана башка социалдык төлөмдөргө керектелген сумманын бардыгы 29425,8 млн. сом өлчөмүндө толук көлөмдө кошумча каржыланды. 2014-жылдын 1-январына карата пенсия төлөө боюнча карыздар жок.

Аскер кызматчыларынын пенсиялык төлөмдөрүнө республикалык бюджеттен милдеттүү түрдө бөлүнүүчү каражаттар, жеңилдетилген пенсиялар, пенсияларга үстөк акылар жана электр энергиясы үчүн компенсациялык төлөмдөр 13 049,3 млн. сом суммасында толук көлөмдө түштү.

2013-жылдын 1-декабрына карата пенсия алуучулардын саны республика боюнча 579291 адамды түзөт, алардын ичинен “Кыргызпочтасы” Мамлекеттик ишканасынын филиалдары аркылуу 405835 адам же жалпы санынын 70,1 %ы банк аркылуу, 173456 адам же 29,9 %ы пенсия алышат.

2013-жылдын январь-декабрь айында Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонду 1 390,0 млн. сом суммасында, Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фонду 174,4 млн. сом суммасында кошумча каржыланды.

Каражаттарды инвестициялоо боюнча иштер

Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду жөнүндө мыйзамына ылайык, Социалдык фонд Пенсиялык фонддун убактылуу бош акча каражаттарын банктарда мөөнөттүү депозиттерге жайгаштырууга, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган мамлекеттик жана башка баалуу кагаздар менен операцияларды жүргүзүүгө укуктуу.

2013-жылдын 12-айынын ичинде Мамлекеттик пенсиялык топтоо фондунун (МПТФ) эсебинде 983,5 млн. сом жыйналды.

Кыргыз Республикасынын Улуттук Банкы тарабынан өткөрүлгөн депозиттик аукциондордун жыйынтыктары менен Социалдык фонд кирешелүүлүгү 13,4 %дан 15,58 %га чейинки 2 жылдык жүгүртүү мөөнөтү менен 979,5 млн. сом суммасындагы пенсиялык топтоо каражаттарын мамлекеттик казына облигацияларына жайгаштырды, ошондой эле кирешелүүлүгү 9 %дан 9,51 %га чейинки 1 жылдык жүгүртүү мөөнөтү менен 170,3 млн. сом суммасындагы каражаты мамлекеттик казына вексельдерине жана жылына 12,0 % менен 1 жылдык жүгүртүү мөөнөттө 110,0 млн. сом суммасындагы каражатты Бишкек шаарынын муниципалдык облигацияларына жайгаштырды.

Социалдык фонд тарабынан өткөн жылдын ичинде өткөрүлгөн депозиттик аукциондордун жыйынтыгында пенсиялык топтоо каражаттарынын эсебинен 1 368,9 млн. сом, 12 -15,2% кирешелик менен 1 жылдык депозиттик салым катары коммерциялык банктарда жайгаштырылды. Көрсөтүлгөн убакытка чейин инвестицияланган МПТФ каражаттарынан 2013- жылдын ичинде, алдын ала санаганда 534,8 млн. сом киреше чогултулган, анын ичинен мамлекеттик баалуу кагаздардан – 394,4 млн. сом, депозиттик салымдардын пайыздык киршелеринен – 105,0 млн. сом жана МПТФ каражаттарын күнүмдүк калдыктарына саналуучу пайыздык кирешеден -35,4 млн. сом топтолгон.

Буга чейин МПТФ каражаттарынын жайгаштыруу мөөнөтү аяктаганына байланыштуу 2 210,4 млн. сом өлчөмүндө негизги суммалар толугу менен кайтарылып берилди, анын 1 425,4 млн. сому МБКга жана 785,0 млн. сому депозиттик салымдарга тийиштүү.

2013-жылдын 1-январынан баштап Социалдык фонд тарабынан пенсиянын топтоо бөлүгүн (пенсиялык топтоо каражаттарын) төлөп берүүгө арыздар кабыл алына баштады. Өткөн жылдын январь-декабрь айларында бул төлөмдөргө МПТФ каражаттарынан 156,2 млн. сом кошумча каржыланып жана алуучулардын саны 32 283 адам түздү.

Каралган учурга чейин инвестицияланган убактылуу бош пенсиялык каражаттардын эсебинен жалпы эсеп менен 37,0 млн.сом киреше топтолгон.

Социалдык фонд ээлик кылган акциялардан 86,1 млн. сом өлчөмүндө дивиденд кирешеленген. Андан тышкары дивидендерди өз учурунда төлөбөгөн үчүн алынган проценттик киреше- 3,5 млн.сомду түздү.

Жекече эсепке алуу

Азыркы күндө жекече эсепке алуу системасында 4942,9 миң адам катталган (республиканын бардык калкынын 94,8 %). 2013-жылдын январь-декабрь айларында жекече эсепке алуу системасында 245,6 миң адам катталган. Азыркы учурда бир пенсионерге 2,2 иштеген адам туура келет.

Пенсия чектөө жана кайра эсептөө

Пенсия чектөө жана кайра эсептөө үчүн 116921 пенсиялык иш түшкөн, алардын ичинен жылдын башындагы калдыкты кошо эсептегенде жалпысынан 118668 пенсиялык иш чектелген. Ошондой эле 2013-жылдын 12 айынын ичинде Кыргыз Республикасына сиңирген өзгөчө эмгеги үчүн пенсияларды белгилөө боюнча Комиссиянын чечими менен 85 пенсионерге пенсия чектелди.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СОЦИАЛДЫК ФОНДУНУН АДИСТЕРИ ЖООП БЕРЕТ

-Жазуу жүзүндөгү арыз менен кайрылган болсо, ал канча мөөнөттө каралып, жооп берилет?

А. Усупова,
Ош шаары

-2007 – жылдын 4-майындагы Кыргыз Республикасынын “Жарандардын кайрылууларын кароо тартиби жөнүндө” Мыйзамына 2013 – жылдын 15 – июлунда өзгөртүү жана толуктоолор киргизилген.Мыйзамдын 8 – беренеси боюнча жазуу жүзүндөгү (электрондук) кайрылуу мамлекеттик органга, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органына же кайрылууда коюлган маселелерди чечүү компетенциясына киргени кызмат адамына келип түшкөн учурдан тартып бир күндүн ичинде милдеттүү түрдө катталууга тийиш.Мамлекеттик органга, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органына же компетенцияларына ылайык кызмат адамына келип түшкөн жазуу жүзүндөгү электрондук кайрылуу катталган күндөн тартып 14 күндүн ичинде каралат.

Жарандын кайрылуусун чечүү үчүн атайын текшерүүлөрдү (экспертизаларды) жүргүзүү, кошумча материалдарды суратып алуу же болбосо башка чараларды көрүү зарыл болгон учурларда даттанууларды чечүү мөөнөттөрү демейдегиден башкача тартипте узартылышы мүмкүн, бирок 30 күндөн ашпайт. Бул жөнүндөгү чечим мамлекеттик органдын же жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын жетекчиси, кызмат адамы же болбосо ага ыйгарым укук берилген адам тарабынан кабыл алынат жана арыз ээсине жазуу жүзүндө билдирилет.

-2000- жылы бийик тоолуу райондон Бишкек шаарына туруктуу жашоого көчүп келген учурда пенсиям райондук коэффициент менен эсептелинбей азайып калган, кайра эсептесе болобу?

С. Жуманов, Бишкек шаары

-2005 – жылдын 5 – мартындагы Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Мыйзамынын 23 – беренесине төмөнкүдөй толуктоо киргизилген. Пенсионер 2005 – жылдын 1- апрелинен райондук коэффициент белгиленген райондон райондук коэффициент белгиленбеген же райондук коэффициенти аз өлчөмдө белгиленген районго туруктуу жашоого көчүп келген учурда райондук коэффициент менен эсептелген орточо айлык акысы өзгөрүүсүз сакталып кала тургандыгы белгиленген жана бул толуктоо 2005 – жылдын 11 – мартынан күчүнө кирген. Ал эми 2005 – жылдын 1- апрелине чейин көчүп келген пенсионерлерге бул шарттар каралган эмес.

Ошол себептен 2000– жылы Бишкек шаарына туруктуу жашоого көчүп келген учурда орточо айлык акыларына райондук коэффициент колдонулбай кайра эсептөө туура жүргүзүлгөн.

-Мени менен чогуу иштеп, бирдей эле айлык акы алып жүргөн аял менден көбүрөөк пенсия алат.Пенсиям тууралуу билсем болобу?

М. Жолдошбаева,
Сокулук району

-Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду жөнүндө» Мыйзамынын 6-беренесине ылайык, Социалдык фонд камсыздандырылган адамдардын өздүк камсыздандыруу эсептеринде камтылган маалыматтарды сактаганда, өткөрүп бергенде жана пайдаланганда жашырындуулукту камсыз кылууга милдеттүү.

Жогоруда мыйзамда көрсөтүлгөндөй пенсионердин пенсиясы тууралуу маалымат пенсионер өзү кайрылган убакта гана берилет жана башка адамдарга берүүгө тыюу салынат.

-Мага МСЭК тарабынан 2- топтогу майыптык берилди, пенсияга кандай кайрылышым керек?

Ж.Беккулиев, Бишкек шаары

-Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Мыйзамдын 15 – беренесине ылайык, майыптыгы боюнча пенсия майып болуу себептерине карабастан адам эмгекке жарактуулугун толук жоготкон жана майып деп табылган учурда белгиленет жана эмгекке жарактуулугу калыбына келгенге чейин же өмүрү өткөнчө белгиленет.Камсыздандырылган, майып деп табылган адамдар майып болгон мезгилге карата:

-23 жашка толо элек, камсыздандыруу стажы 1 жыл болсо;

-23 жаштан 26 жашка чейин, камсыздандыруу стажы 2 жыл болсо;

-26 жаштан 31 жашка чейин , камсыздандыруу стажы 3 жыл болсо;

-31 жаштан жогору, камсыздандыруу стажы 5 жыл болсо, майыптыгы боюнча пенсия алууга укуктуу.

Ал эми 16 - берене боюнча эмгекке жарактуулугун жоготкондугунун даражасына жараша пенсия дайындоо үчүн майыптуулуктун үч тобу (1,2,3) белгиленет.

Майыптуулуктун себептери жана топтору, ошондой эле майып болуунун мезгили медициналык – социалдык эксперттик комиссиялар (МСЭК) тарабынан белгиленет.

Медициналык-социалдык эксперттик комиссиясы (МСЭК) тарабынан майыптыктын тобу белгиленсе, жашаган жери боюнча райондук Социалдык фондунун пенсия бөлүмүнө майыптык пенсия алуу үчүн төмөндөгү документтер менен кайрылуу керек:

-пенсия дайындоо үчүн арызды толтурууга паспорт;

-камсыздандыруу стаж жөнүндө документтер (эмгек китепчеси, диплом, аскердик билет, аялдар үчүн балдарынын туулгандыгы тууралуу күбөлүктөрү (көчүрмөлөрү менен);

-01.01.1996 - жылга чейинки катары менен каалаган 60 айдын эмгек акы тууралуу маалыматтары (персонификациялык каттоо киргизилгенге чейинки пенсиянын камсыздандыруу бөлүгүн эсептөө үчүн) ;

-01.01.1996 - жылдан иш менен камсыз болуу жана эмгек акы жөнүндө билдирүү (жеке бет эсебинде топтолгон камсыздандыруу взносторунун суммалары менен пенсиянын экинчи камсыздандыруу бөлүгүн эсептөө үчүн);

-медициналык социалдык - эксперттик комиссия тарабынан майыптыктын тобу белгиленген аныктама.

-Республикалык бюджеттин каражаттарынан кимдерге пенсия төлөнөт?

А. Сагыналиева, Ысык – Көл району

-Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө” Мыйзамында белгиленген шарттарда жана тартипте республикалык бюджеттен түшкөн ассигнациялоолор менен жеңилдик шартта пенсия чектелген көп балалуу, бала чагынан майып баласы бар энелердин, бийик тоолуу райондор жана алыскы, барууга кыйын аймактарда жашаган пенсионерлердин пенсиялары жалпы негиздеги пенсиялык куракка келгенге чейин төлөө жүргүзүлөт.Андан тышкары дагы республикалык бюджеттен электр энергиясына белгиленген компенсация, эмгектен алган мертинүү, ЧАЭСтин майыптарына жана катышуучуларына төлөнүүчү компенсациялар, Кыргыз Республикасына сиңирген өзгөчө эмгеги үчүн пенсия алган пенсионерлердин жана майыптык пенсияларга кошумча төлөмдөр, аскер кызматчыларынын жана күч структураларынын пенсия, жөлөкпулдары, эмгектин өзгөчө шарттарына байланыштуу учуу – сыноо курамы боюнча пенсия чектелгендердин пенсиялары төлөнөт.

Т. Сарыкбаева, Мамлекеттик органдар жана жарандар менен иш алып баруу секторунун башчысы

ТӨЛӨМ ЖАҢЫЛЫШ ДАЙЫНДАЛГАНДА ЭМНЕ КЫЛУУ КЕРЕК?

Төлөм жаңылыш дайындалганда камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөөчү катталган жери боюнча камсыздоочунун областтык органына төмөнкү документтерди берүүсү зарыл:

а) мындай төлөмдүн суммасын башка,туура багытка которуу жөнүндө өтүнүч каты;

б) төлөм тапшырмасынын көчүрмөсү.

Камсыздоочунун регионалдык органы жаңылыш чегерилген сумма жөнүндө маалыматты ырастайт жана документтерди камсыздоочунун борбордук аппаратына өткөрүп берет.

Жаңылыш төлөмдүн суммасы биринчи кезекте төлөөчүнүн карызын жоюуга жумшалат. Эгерде жаңылыш көрсөтүлүп дайындалган төлөмдүн суммасы бул багыттагы карыздардын суммасынан ашпаса - мындай төлөмдүн суммасы башка багытка которулбайт.

Жаңылыш көрсөтүлгөн дайындоо боюнча төлөөчүнүн ошол учурдагы ашыкча төлөөлөрү болсо, жаңылыш төлөмдүн суммасы башка дайындоого багытталат, ал эки сумманын эң төмөнкүсү катары аныкталат:

- жаңылыш көрсөтүлгөн дайындоо боюнча төлөмдүн суммасы;
- учурдагы мезгилде жаңылыш көрсөтүлгөн дайындоо боюнча ашыкча төлөөлөрдүн суммасы.

Башка уюм үчүн дайындалган камсыздоочунун эсебине жаңылыш түшкөн төлөмдөрдү оңдоо үчүн төлөөчү камсыздоочунун областтык органына төмөнкү документтерди берүүсү зарыл:

- мындай төлөмдүн суммасын кайтаруу өтүнүч каты;
- камсыздоочунун алдында камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча карыздары жок экендиги жөнүндө камсыздоочунун регионалдык органынан маалым каты;
- отчеттук мезгил үчүн салыштырма актысы.

Жаңылыш төлөмдө камсыздоочунун төлөмдөрүнө тиешеси жок дайындоо көрсөтүлсө, жаңылыш төлөмдүн бардык суммасы, банктын кызматын кошпогондо, кайтарылууга жатат.Камсыздоочунун регионалдык органы берген жана ырастаган документтердин негизинде камсыздоочунун борбордук аппараты тарабынан камсыздоочунун тиешелүү эсептешүү эсебине жаңылыш суммаларды которуу үчүн банкка төлөм тапшырмасы даярдалат. Жаңылыш чегерилген төлөмдөр дайындоону оңдоо жөнүндө маалымдоого киргизилет. Анын бир нускасы камсыздоочунун областтык органына отчеттордо чагылдыруу үчүн берилет, экинчи нускасы камсыздоочунун борбордук аппаратында калат.

БАЗАР ПРОФСОЮЗ УЮМДАРЫ МЕНЕН БИРГЕЛЕШИП ИШ АЛЫП БАРУУДАБЫЗ

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун Свердлов райондук башкармалыгынын башчысынын орун басарыАманбаев Афтандил Алимжанович менен жетишкен ийгиликтер көйгөйлүү маселелер жөнүндө-маек курдук.

-Афтандил мырза, сөздү туулуп өскөн жериңиз, эмгек жолуңуздан баштасаңыз?

-"Туулган жердин топурагы алтын"- демекчи, мен Кыргызстандын эң кооз жерлеринин бири болгон тоолуу Алай районунун Таш-Короо айылында туулгам. Алгачкы эмгек жолумду 1994-жылы "Мады" акционердик коомунда кампа башчысы болуп баштагам. Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун системасында 2002-жылдын декабрынан баштап иштеп келе жатам.

-Свердлов райондук башкармалыгынын 2013-жылда аткарган иштери жөнүндө кыска маалымат берсеңиз...

-2013-жылдын 31-декабырына карата Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгында 16559 камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөөчү катталган. Анын ичинде:юридикалык жактар – 9398, бюджеттик уюмдар – 102, жеке жактар – 7059. Камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйноо –1423298,0 миң сомду, ал эми пайыздык катышта 98,2 % ды түздү. 2013-жылдын жыйынтыгы боюнча 2012-жылга 137745,9 миң сомго көп камсыздандыруу төгүмдөрү түшүп, 110,7 % түздү.

2014-жылдын 15-январына карата камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча каржы айыптарынан тышкары карыздар 69142,4 миң сомду түздү. Ошого эле салыштырмалуу 2013- жылдын 15-январына карата каржы айыпарынан тышкары карыз 64487,2 миң сом болсо, 2014-жылдын 15-январына карата айырмасы 4655,2 миң сомду түздү.

Камсыздандыруу төгүмдөрү боюнча карыздар 173798,3 миң, анын ичинде каржы айыптар 40717,1 миң сом. Банкрот болгон мекемелердин саны 64, алардын карыздары 15550,1 миң сом болуп, анын ичинде каржы айыптары 3326,3 миң сом түздү. Дайыны жок мекемелер 3366,9 анын ичинен каржы айыптар 33,0 миң сом, анык чогултултула турган камсыздандыруу төгүмдөрү 101527,7 миң сомду түздү«Нортон» программасы боюнча: 5023 кайра эсептөөлөр жүргүзүлдү, социалдык коргоо күбөлүгүнө 23856 арыздар кабыл алынды. "Elled" программасына 57545 социалдык камсыздандыруу полистери, 45872 жылдык маалымат базага киргизилди. Жаңы төрөлгөн 5250 балага социалдык номер берилди. 1200 өлгөн кишинин статусу базадан өзгөрдү.

Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгынын кеңсесине "Айыл банктын" филиалы ачылып, натыйжада камчсыздандыруу полистерин сатып алуучулар, эски карыздарын төлөөчүлөр, Соцфондго төлөөгө келгендер башка банкка барып убара болбой, ушул жерден төлөп кетишүүдө.Ошондой эле пенсионерлер карточкасы менен ушул филиалдан пенсияларын алууга чоң шарт түзүлдү.

- 2014-жылга Свердлов району боюнча көп карызы бар мекемелер кайсылар жана аларды өндүрүү боюнча кандай иштер жүргүзүлүүдө?

- Карызы бар мекемелер менен иш алып баруу оор жана узак мөөнөттүү. Быйылкы жылда «ККСК» ААКы, АОК Нарын СГЭМ, ЖАК "Средазспецэнергомонтаж, ЖАК "Трест азатстрой", ЖАК "Мама", ЖАК "Арт Клининг" компанияларынан карыздарды өндүрүү иштери жүргүзүлөт.

2013-жылдын 12 айында 904 текшерүү жүргүзүлдү, анын 539 - чарба субъекттери, 15-бюджеттик уюмдар, 350-жеке ишкердик жүргүзгөндөр боюнча, текшерүүнүн жыйынтыгында 12776,2 миң сомго камсыздандыруу төгүмдөрү, 6025,0 миң сомго туумдар, 12247,8 миң сомго айыптар кошумча чегерилди. Карыздарды толугу менен өндүрүү боюнча карыздарын жоюга 1221 талап коюу каты жөнөтүлүп, анын натыйжасында 33,7 миң сом өндүрүлсө, 219 төлөөчүүгө 353,0 миң сом суммасында административдик чара колдонулуп, 234 миң сом өндүрүлдү.

- Афтандил Алижанович, жеке жактар менен иш алып барууда ишке ашкан натыйжалуу аракеттер жөнүндө айтсаңыз?

АЙМАКТАН КАБАР

-Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгы жеке ишкерлер менен иш алып барууда мактанаарлык аракеттерди жасап жатабыз десем аша чаппайм. Анткени биз “Дордой” СБКнын профсоюздар комитеттери менен биргелешип Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 2-мартындагы № 118 токтомунун негизинде базарда иштеген жеке ишкерлер менен мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жана камсыздандыруу төгүмдөрүн күчөтүү боюнча иш жүргүзүп келебиз. Райондун башкармалыгынын башчысы, орун басары, жеке жактар менен иш алып баруу бөлүмүнүн башчысы “Дордой” СБКнын жетекчилиги жана профсоюздары менен көптөгөн жолугушууларды өткөрдү. Анын жыйынтыгында көптөгөн жеке ишкерлерге кеңири маалымат берилип, социалдык камсыздандыруу төгүмдөрү өткөн жылга караганда көбөйдү. Ошондой эле иштер базарлардын профсоюз тарабы менен биргелешип “Аламедүн”, “Адилет”, “Айчүрөк”, “Ак Эмир”, “Чолпон”, “Чынар” базарларында жүрдү. Маалымат базасына 2013-жылдын 12 айында суммасы 29717,8 сомдук 70047 полис киргизилди. 2012-жылдын 12 айында суммасы 25431,1 сом 66394 полис сатылган. Бул 2012-жылга салыштырмалуу 2013-жылы 4286,7 сомго көбүрөөк чогултулган. Базарлар боюнча 2012-жылы суммасы 12682,9 сом, 40671 полис сатылган болсо, 2013-жылы суммасы 14390,0 сом 42257 полис сатылган. Жыйынтыгында 2012-жылга салыштырмалуу 2013-жылы 1707,1 сомго көбүрөөк чогултулган.

-Түшүндүрүү иштерин жүргүзүүдө массалык маалымат каражаттарын колдоносуздарбы?

-Албетте.Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгы “Супер-Инфо”, “Кереге.kg” жарнак-маалымат гезиттеринин беттерине Социалдык фонд жөнүндө ”Соцфондго төлөө-келечек кепилдиги”-деген макалаларды бир нече жолу бастырып чыгарды. Бул макалаларда жарандардын жашоо турмушуна Социалдык фонддун тийгизген таасири, камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөө зарылдыгы тууралуу, мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө малыматтар берилди.

-Свердлов райондук башкармалыгында канча пенсионерлер катталган?

-Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгында 2014- жылдын 1- январына карата 19510 пенсионер, анын ичинде: курагы боюнча-16 252 пенсионер, майыптыгы боюнча - 2094, баккан адамынан айрылгандыгы боюнча-991, УлууАта-Мекендик согуштун майыптары жана катышуучулары-111, «Аскер кызматчылары жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы боюнча ЧАЭС - 48, - ИСА - 14 пенсионер катталган.

-Пенсия төлөп берүүгө бир айда канча акча керектелет?

-Пенсия төлөп берүүгө бир айда 105,3 млн. сом керектелет. Каржылоо толугу менен өз убагында жүргүзүлүп келет. Банк аркылуу пенсия алгандар 2014-жылдын I-январына карата –2309 пенсионер болсо,ага керектелген сумма 12 млн.992 миң сомду түзөт.

-Алдыга койгон план максаттар тууралуу да ой бөлүшсөңүз...

-Алдыга койгон, аткара турган иш максаттарыбыз көп. Бүгүнкү күндө “Дордой” базарынын профсоюз мүчөлөрү менен келишим түзүп иш алып баруу оң натыйжасын берип жатат. Ушундай жаңыча көз караш, ыкмаларды колдонуу менен социалдык камсыздандыруу төгүмдөрүн жыйноо планын жылдан –жылга өнүктүрүүгө жетишүү. Кыскасы, келечектеги пенсионерлерди татыктуу пенсия менен камсыз кылуу үчүн талыкпай эмгектенүү, изденүү керек.

Маегиңиз үчүн чоң рахмат.Социалдык фонддун Свердлов райондук башкармалыгынын эмгек жамааты алдына койгон зор максаттарын иш жүзүнө ашыра беришине тилектеш экендигибизди билдиребиз.

ЭМГЕГИ ЭЛГЕ СИҢГЕН АНАРКҮЛ ЭЖЕ!

Социалдык Фонддун системасында көп жылдан бери талыкпай, калкты социалдык жактан тейлөө чөйрөсүндө өз кызматын татыктуу көтөрүп, иштеп жаткан ардактуу адамдарыбыз арбын. Алардын бири Бишкек шаарындагы пенсионерлердин пенсиясынын туура төлөнүшүн көзөмөлдөө бөлүмүнүн башчысы Абдрахманова Анаркул Абдрахмановна.

Анаркүл Абдырахманова өз эмгек жолун 1979-жылдын февраль айында пенсияларды жана жөлөк пулдарды кайра эсептөө боюнча республикалык борбордо участкалык инспектор кызматынан баштаган. Ошол күндөн ушул мезгилге чейин Анаркүл эже чалыкпай үзүрлүү эмгектенип Кыргыз Республикасынын өнүгүшүнө зор салымын кошуп келет.

А.Абдырахманованын жетекчилигинин астында Нарын, Талас, Ысык-Көл,Чүй областтарынын бөлүмдөрүндө пенсия төлөө иштери тартип бузуусуз,урдоосуз жолго коюлган.

1993-1994-жылдары облааттар децентралдаштырылган, бирок Анаркүл Абдырахманова жаңы түзүлгөн областтык борборлордун ишин уюштурууга катышууну улантуу менен жеринде жаш адисттерди окутуп практикалык жардам көрсөткөн.

1996-жылы пенсияны жеткирүүнү жана төлөөнү Социалдык фонд аркылуу уюштуруу боюнча Чүй, Жалал-Абад, Нарын, Талас, Ысык-Көл областтарында эксперимент жүргүзүү бөлүмдөрүнүн ишине жана ушул сыяктуу көп иштерге активдүү катышып, өз салымын кошуп келет.

Пенсияларды кайра эсептөөлөрдү өз убагында жүргүзүүгө жоопкерчилик менен мамиле кылат. Анын жетекчилигинин алдында пенсияларды кайра эсептөө белгиленген мөөнөтө так жүргүзүлөт.

Иштеген стажы 35 жылдан ашуун мезгил ичинде Анаркүл Абдырахманова өзүн сабаттуу, жоопкерчиликтүү, өзүнө жана өзүнүн алдында иштеген кызматкерлерге талап коё алган мыкты кызматкер катары көрсөтүп келет.

Өз билиминин жана тажрыйбасын жаш адистерден аябаган насаатчы жана ишмер. Ал кызматкерлердин алдына ишиндеги ыраатуулукту коё билүү, пенсионерлер менен жакындан баарлашуу, күнүмдүк уюштуруучулук жогору сапатын көрсөтүү менен жамааатка үлгү жана чоң кадыр-баркка ээ.

Анаркүл эже азыркы күндө да изденүү менен эмгектенип жаткандыгына төмөнкү сөздөрү далил: “Жетишкен ийгиликтер бир меники эмес. Ага эмгек жамааттын кошкон салымы чексиз. Себеби ар бир адис өзүнө тийиштүү жумуштарын жогорку кесиптик деңгээлде аткара ала алгандыктан ийгиликтер жаралып жатат. Мисал катары айта кетсем, 2013-жылдын май айынан баштап мамлекеттик пенсиялык топтоо каражаттарын 2010-2011-жылдар үчүн төлөп бере баштадык. Бүгүнкү күндө 15498 адамга 93 млн. каражат жумшалды. Бул иш кошумча болгондуктан адистер өз убагында төлөм документтерин даярдап байланыш бөлүмүнө жана банк кредиттик уюмдардагы эсептерине чегерүү аркылуу

жиберүүнү үзгүлтүккө учураткан жок. Андан тышкары ай сайын 4,5-5,0 миңдеген пенсияны төлөө документтерин даярдап жиберишет. 12677 пенсионерге ай сайын банк кредиттик уюмдардагы эсептерине чегерүү аркылуу тизмелерди даярдап жиберебиз. Бишкек шаарында 75163 пенсионерибиз бар. Анын 16 миңден ашыгы иштешет. Биз жыл сайын пенсиясын кайра карап камсыздандыруу стажына кошууга каражат төлөнөт.Ушул жумуштарды өз убагында аткаруу үчүн адистерибиз жумуштан кийин же ишемби күндөрү калып, кошумча төлөгөн акысыз иштеп жатышат.”

- Анаркүл эженин көп жылдык күжүрмөн эмгеги жогору бааланып, сиңирген ак эмгеги үчүн Президенттин мактоо баракчасы жана төмөндөгүдөй жогорку даражадагы сыйлыктар менен сыйланган:

• 1979-жылы Кыргыз ССРинин Социалдык камсыздоо министрлигинин Ардак Грамотасы менен;

• Улуу Октябрь революциясынын 70 жылдыгына карата Кыргыз ССРинин Социалдык камсыздоо министрлигинин Ардак Грамотасы менен;

• Кыргыз ССРинин жана Кыргыз ССРинин Компартиясынын түзүлгөндүгүнүн 60 жылдыгына карата Кыргыз ССРинин Социалдык камсыздоо министрлигинин Ардак Грамотасы менен;

• Социалдык камсыздоо органдарынын 70 жылдыгына карата Кыргыз ССРинин Социалдык камсыздоо министрлигинин Ардак грамотасы менен;

• 1996-жылы Социалдык коргоо органдарындагы көп жылдык жемиштүү эмгеги үчүн Эмгек жана социалдык коргоо министрлигинин Ардак грамотасы менен;

• 1996-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасы менен;

• 2003-жылы Социалдык фонддун өнүгүүсүнө жана түзүлүшүнө кошкон зор салымы үчүн “Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун отличниги” төш белгиси менен;

• 2007-жылы Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун ардак Грамотасы менен;

• 2008-жылы “Кыргыз Республикасынын калкты тейлөө чөйрөсүнүн эмгек сиңирген кызматкери” ардактуу наамы менен;

• 2012-жылы “Бишкек шаарына ак ниет кызматы үчүн” ордени менен;

• 2012-жылдын 9-июлунда “Кыргыз Республикасынын алдында өзгөчө сиңирген эмгеги үчүн пенсия” алат.

Анаркул эже! Баарыбыз менен биримдикте,элиңиз үчүн дагы да зор ийгиликтерди багындыра бериңиз, демиңизге-дем, күчүңүзгө-күч кошулсун, аткарган ак эмгегиңиздин үзүрүн көрүп арабызда дайыма бар болуңуз!

ЯПОН КЕРЕМЕТИ

Япондор эмне үчүн жер жүзүндөгү башка улуттарга караганда узак жашайт? Эмне үчүн алар эмгектенгенди жакшы көрүшөт? «Япон керемети» деген эмне?

Жер үстүндө жашаган элдердин көбүн япон калкынын кумурскадай эмгекчилдиги суктандырат. Эмгекчилдик- япондорго узун өмүр сүрүү,бекем ден соолук алып келет.60-80 жашка чыгып калган европалыктар өздөрүн тиги дүйнөгө аттанууга камдаса, ушул эле куректагы япондор «жашоо бүтө элек, ал жаңыдан гана башталып жатат»,-деп жооп беришет.Ден соолукка көңүл коштук мамиле кылуу жана ашыкча тамактануу сөзсүз ооруну пайда кылат дешет япондор. Япондуктар тамактануу традициясына өзгөчө көңүл бурат. Дасторкон үстүндө өтө опкоктонбой өзүңдү канчалык сый кармасаң, жеген тамгың ошончо сиңимдүү болот. Японияда тамактануу процесси- башына аягына чейин ыйык деп саналат.

Япон чай ичүү үлпөтүнүн маңызы- «жүрөктөрдүн дидарлашуусунда». Бул үлпөт искусство деңгээлине чейин көтөрүлгөнү бекеринен эмес. Чай ичүү үлпөтү Японияда атайын павильондордо өтөт. Үлпөт үй шартында өтө турган болсо, анда үй-бүлө мүчөлөрү атайын даярдалган бөлмөгө чогулат. Бөлмө жөнөкөй, бирок жогорку табит менен кооздолот. Бөлмөдө сөзсүз түрдө ак кендир жоолук, бамбук дарыгынан жасалган чөмүч туруш керек. Бөлмө ичи күңүрт болушу керек.

Чай ичүү үлпөтүнө беш кишиден кем эмес адам катышат. Көк чай коюу демделип даамы ачуу болот. Аны шашпай, даамын татып ичүү туура. Чай ичүү үлпөтүндө сүйлөбөш керек.Чай ичилип бүткөндөн кийин япон коногу үй ээсине, ичкен чайына, жада калса идишине ыракмат айтып узайт.

Япондор: «Как,в сущности, мала чаша человеческих радостей, и сколь мудры те, кто, умеет её заполнить» деген лакабына чай ичүү ритуалына келтирип айтат. Рухий дүйнөң тазаланып, көр турмуштун азап-тозогу анча-мынча болсо дагы унуткарылат. Андыктан чай ичүүгө арналган күн, эч качан текке кетпейт деп ишенишет япондор.

Япондуктар дайыма тамакты негизги жана кошумча деп бөлүп алышат. Негизги тамагы трапезанын көп бөлүгүн түзөт. Ага биринчи кезекте күрүч, гречка, буудай кирет. Ал эми кошумча тамакка-жер-жемиштер кирет. Япондуктар этти дээрлик жебейт. Алардын өмүрүнүн узактыгын ушуга байланыштырсак болот.

Япондор тамактануунун төрт алтын эрежесин бек кармайт.

Биринчи эреже

Япондуктар тамакты чымчыктарга окшоп чымчып-чымчып аз жешет. Алар чоң тарелкалардынордун дисерттик тарелкаларды колдонушат.Мындай жол ашыкча тамактанууга жол бербейт.

Экинчи эреже

Япондор тамактардын сапатына өзгөчө көңүл бурат. Алар жыл мезгилинде кандай мөмө-жемиш бышып турса убагында жеш керек деп айтышат.Мисалы, торго бүгүн түшкөн балык сапаттуу.Консерваланган продуктыларды япондор дасторконго жолотушпайт.Алар мененинде гана өстүрүлгөн мөмө-жемиштерди өзгөчө баалашат.

Үчүнчү эреже

Япон ашканасы европалыктардан аябай эле айырмаланат. Алар үчүн ар бир тамак-аш табиятында кандай болсо,дасторкон үстүндө да дал ошондой болуп келиши абзел.

Төртүнчү эреже

Япондуктар тамак даярдаганда андагы витаминдер менен пайдалуу элементтер сакталып калышына өзгөчө көңүл бурат.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СОЦИАЛДЫК ФОНДУ

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

АТАЙЫН ЧЫГАРЫЛЫШЫ

Бишкек — 2014

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

Пенсия чектөө үчүн керектүү документтер

Курагы боюнча жалпы негиздерде пенсия чектөө жөнүндө арыз менен кошо төмөндөгү документтер берилүүгө тийиш:

а) ***камсыздандырылган адамдын ким экендигин, анын курагын жана жашаган жерин ырастоочу документтер:***

- Кыргыз Республикасынын жарандары үчүн — паспорт же айыл өкмөтү же Кыргыз Республикасынын ички иштер органы тарабынан паспорттун ордуна берилген маалымкат;
- Качкын расмий статусуна ээ болгон жарандар үчүн — качкындын күбөлүгү;
- Кыргыз Республикасынын аймагында туруктуу жашаган чет өлкөлүк жарандар үчүн — Кыргыз Республикасынын ички иштер органдары тарабынан жашап туруу укугуна берилген уруксат.

16 жашка толо элек балдардын курагын, ким экендигин жана жарандыгын аныктай турган документ болуп туулгандыгы тууралуу күбөлүк эсептелет;

б) ***1996-жылга чейин иштеген мезгили үчүн эмгек стажы жөнүндө жана «Пенсия дайындоо үчүн эмгек стажын ырастоо тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1995-жылдын 25-июлундагы № 310 токтому менен бекитилген Эмгек стажын ырастоонун тартиби жөнүндө жобого ылайык белгиленүүчү камсыздандыруу стажына теңештирилген (окуу, армияда кызмат өтөө, балдарды багуу) иш мезгилдери жөнүндө документтер***;

в) ***1992-жылдын 1-январынан 1995-жылдын 31-декабрына чейин жеке менчик ишканаларда иштеген же жеке өз алдынча иш жүргүзгөн адамдар үчүн — Социалдык фонддун органдары тарабынан ушул мезгил үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөнгөндүгү жөнүндө берилген маалымкаттар;***

г) ***пенсия алуу үчүн кайрылган камсыздандырылган адамдын каалоосу боюнча 1996-жылдын 1-январына чейинки каалаган 60 ай ичиндеги үзгүлтүксүз иши үчүн эмгек акы (киреше) жөнүндө жумуш берүүчүлөр, же болбосо мамлекеттик органдар тарабынан баштапкы бухгалтердик документтердин негизинде берилген маалымкаттар.***

Жумуш берүүчүнүн иши токтотулган учурда, аталган маалымкаттар алардын укук улантуучулары, жогору турган орган же зарыл маалыматтарга ээ болгон мамлекеттик архив мекемелери тарабынан берилет;

д) ***1996-жылдын 1-январынан тартып иштегендиги жана эмгек акысы жөнүндө бухгалтердик баштапкы документтердин негизинде жумуш берүүчү тарабынан берилген маалымат;***

ж) ***никени каттоо же ажырашуу жөнүндө күбөлүк, ал башка фамилияга берилген документтер болгон учурда берилет;***

з) ***«Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 13-беренесине ылайык пенсияга үстөк алуу укугун ырастаган документтер:***

- Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусунун же Улуу Ата Мекендик согуштун майыбынын же аларга теңештирилген адамдардын күбөлүгү;
- «Чернобыль АЭСиндеги кыйроонун кесепеттерин жоюунун катышуучусу» күбөлүгү;
- «Кыргыз Республикасынын ардактуу донору», «Кыргыз ССРинин ардактуу донору», «СССРдин ардактуу донору» күбөлүгү;
- сот же башка мамлекеттик органдар (прокуратура же улуттук коопсуздук органдары) тарабынан берилген реабилитациялоо жөнүндө маалымкат;
- II топтогу жалгыз бой майыптын башка бирөөнүн багуусуна муктаж экендиги жөнүндө дарылоо мекемесинин маалымкаты; мында жалгыз жашагандыгынын фактысы жашаган жеринен берилген маалымкат жана текшерүү актысы менен ырасталат;
- СССРдин «Мать-героиня» жана Кыргыз Республикасынын «Баатыр эне» ордендери менен энелердин сыйлангандыгын тастыктай турган документтер;

и) ***пенсиялык күбөлүк алуу үчүн 3x4 см өлчөмүндөгү эки сүрөт.***

ПЕНСИЯ ДЕГЕН ЭМНЕ?

Пенсия жөнөкөй тил менен айтканда — мыйзамда белгиленген пенсиялык курак-ка жеткенде, майып болгондо, багаар-көрөөрүнөн ажырап калганда жоготкон эмгек акы-сын (кирешесин) компенсациялоо максатында камсыздандырылган адамдарга ай сайын бериле турган кепилденген акчалай төлөм.

Бүгүнкү күндө жана келечекте жакшы пенсия алып, бакубат турмушта өмүр сүрүш үчүн ар бир адам өзүн-өзү камсыздандырышы керек. Азыркы рынок шартында кимде-ким камсыздандыруу төгүмдөрүн көп төлөсө, пенсия жашына барганда ошончолук көп пенсия алат.

Биз базар мамилесинин мүүндары — карыганы-бызда бизди мамлекет Совет доорундагыдай пен-

сия менен жаркын жашообузду камсыз кылат де-ген эски түшүнүктөн арылышыбыз керек. Бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасында мамлекеттик пенсиялык система социалдык камсыздандыруу принциптерине негизделген. Тактап айтканда, ар бир кыргызстандык жарандын пенсиясы жеке кам-сыздандыруу эсебине чогулган камсыздандыруу төгүмдөрүнүн өлчөмүнө жараша болот. Эгерде кимде-ким карыганда барчылыкта бактылуу жа-шагысы келсе, жаш кезинен баштап өзүнө-өзү кам көрүүсү зарыл.

«Жашыңда берсин мээнетти, карыганда берсин дөөлөттү» деген элибиздин накыл сөзү камсыздандыруунун негизги принци-бин тастыктап турат.

Ар бир жарандын жеке камсыздандыруу эсебинде топтолгон төгүмдөрү пенсия чектөөдө өзүнө гана жумшалаарына мам-лекет кепилдик берет.

СОВЕТ МЕЗГИЛИНДЕГИ ЖАНА АЗЫРКЫ УБАКТАГЫ ПЕНСИЯЛЫК СИСТЕМА

Советтер Союзунун мезгилинде мамлекеттик гана пенсия болгон. Союздук республикалар толугу менен мамлекеттик бюджет-тин дотациясында болгондуктан, пенсия төлөөдө эч кандай көйгөйлөр жарал-ган эмес. Анткени, пенсия СССРдин мамлекеттик бюджетинен каржыла-нып турган. Ал кезде азыркыдай эле курагы боюнча, майыптыгы боюнча жана баккан адамынан айрылгандыгы боюнча пенсия-лар болгон.

Азыркы учурдагы мамлекеттик милдеттүү тилектештик пен-сиялык система тилектештик принциптерине негизделип: төлөнгөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн суммасы бүгүнкү күндөгү пенсионерлердин пенси-ясын каржылоого багытталат.

Пенсиялык системаны куруунун да-гы бир принциби — камсыздандыруу принциби болуп эсептелет, бул ар бир камсыздандырылган адамдын пенсиясынын өлчөмү жеке камсыздандыруу эсебинде топ-толгон камсыздандыруу төгүмдөрүнө көз каранды дегенди билдирет.

Азыркы учурда «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жөнүндө» КР Мыйзамына ылайык, пенсия алууга пенсиялык куракка жеткен кам-сыздандыруу төгүмдөрдү төлөп жүргөн жана толук камсыз-дандыруу стажы бар жарандар гана укуктуу. Тактап айтканда, жогоруда аталган мыйзам менен кура-гы боюнча толук пенсия эркектерге 25 жыл камсыздандыруу стажы менен 63 жаштан, аялдарга 20 жыл камсыздандыруу стажы менен 58 жаштан дайындалат.

Ошондой эле 40 жыл стажы бар эркектерге 60 жаштан жана 35 жыл стажы бар аялдарга 55 жаштан мөөнөтүнөн мурда пенсия чектөө үчүн шарттар каралган.

Мындан сырткары 35 жылдан ашык жалпы камсыздандыруу стажы бар эркектер 60 жаштан, 30 жылдан ашык жалпы кам-сыздандыруу стажы бар аялдар 55 жаштан пенсияга мөөнөтүнөн мурда чыгууга да укуктуу. Бирок, алардын пенсиясы пенсиялык кура-кка жетпеген ар бир ай үчүн 1,5 пайызга азайтылып чектелет, алар жалпы пенси-ялык куракка жеткенден кийин пенсиясы-нын өлчөмү кайра каралып, мөөнөтүнөн мурда төлөнгөн пенсия толугу менен жоюлганга чейин 10 жылдык мөөнөт ичинде кармалып турат.

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

ПЕНСИЯГА ЧЫГУУНУН ШАРТТАРЫ

Эгерде совет доорунда мамлекеттик пенсия гана болгон болсо, эгемендүү Кыргыз Республикасында пенсия **тилектештик-бөлүштүрүүчү** жана **пенсиялык топтолуучу бөлүктөрдөн** турат.

Тилектештик-бөлүштүрүүчү (мындан ары — тилектештик) системасы базалык жана камсыздандыруу бөлүктөрүнөн турат. Дүйнөлүк тажрыйбада бул система, эмгекке жарамдуу адамдарды татыктуу пенсия менен камсыздоого шарт түзүп бере алган жок. Бул системада камсыздандыруу төлөмдөрү жыйналып, ал каражаттар учурдагы пенсионерлердин пенсиясын төлөөгө жумшалат, мындай абал азыркы рынок шарттарынын талаптарына жооп бере албайт. Ошондуктан, Кыргызстан башка мамлекеттердин тажрыйбасын пайдаланып, пенсиялык камсыздоо системасына топтоочу пенсиялык системаны **2010-жылдын 1-январынан тартып** киргизди.

Мындан сырткары, пенсиялык камсыздоо максатында жумушсуз адамдар, мигранттар жана аз өлчөмдө төгүмдөрдү төлөгөн адамдар үчүн ыктыярдуу түрдө камсыздандаруу төгүмдөрүн төлөө каралган.

«Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык жеке жактар жана юридикалык жактар камсыздандыруу полисин сатып алуу жолу менен да камсыздандыруу төгүмдөрүн ыктыярдуу түрдө төлөй алышат. Бул учурда алар жеке жактардын жана юридикалык жакты түзгөн дыйкан (фермердик) чарбалардын мүчөлөрүнүн пайдасына бир айлык орточо эмгек акынын өлчөмүнөн Пенсиялык фондго **8 пайыздан** кем эмес жана (же) Мамлекеттик топтолуучу пенсиялык фондго **2 пайыздан** кем эмес өлчөмдө төгүмдөрдү төлөшү керек.

Төлөөчүлөрдүн айрым категориялары үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүн эсептөөдө орточо айлык эмгек акынын өлчөмү колдонулат. Бул орточо айлык эмгек акынын өлчөмү Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети тарабынан өткөн календардык жылда республиканын райондорунда жана шаарларында түзүлгөн орточо бир айлык эмгек акынын өлчөмүнөн белгиленет.

2013-жылдын 1-июлунан баштап 2014-жылдын 1-июлуна чейинки мезгил үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүн эсептөөдө 2012-жылдагы орточо айлык эмгек акы колдонулат. Статистикалык маалыматтар боюнча Кыргыз Республикасында 10 726 (10 283*) сом, Бишкек шаары боюнча 12 796 сом, Ош шаарында — 9 864, Ош областында — 7 639, Жалал-Абад областында — 9 818, Нарын областында — 9 991, Ысык-Көл областында — 14 119 (7 917*), Талас областында — 8 453,Чүй областында — 8 657 жана Баткен областында — 8 206 сом.

Мисалы, эгерде сиз Бишкек шаарында жашап ыктыярдуу социалдык камсыздандыруу төгүмдөрүн (2013-жылдын 1-июлунан 2014-жылдын 1-июлуна чейинки мөөнөттө) бир ай үчүн төлөй турган болсоңуз, анда **Пенсиялык фондго 1024** *(12796 x 8%)* сом, ал эми **пенсиялык топтоочу фондуна 256** *(12796 x 2%)* сом, бардыгы болуп **1280** *(1024+256)* сомдон кем эмес акча каражатын төлөшүңүз зарыл. Ошентип, бул төлөмдөрүңүз ошол мезгилдеги сиздин камсыздандыруу стажыңыз болуп, келечекте пенсиялык куракка келгенде сизге татыктуу пенсия алганга шарт түзөт. Республикабыздын башка региондору боюнча камсыздандыруу төгүмдөрүн ыктыярдуу төлөө өлчөмдөрү да ушундай эле ыкма менен эсептелинет.

1996-жылдын январынан кийинки мезгил үчүн камсыздандыруу стажын толтуруу үчүн жана өздүк эсебинде камсыздандыруу төгүмдөрүн топтоо максатында Кыргыз Республикасынын жарандары, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар, ошондой эле жеке жактардын пайдасына юридикалык жактар камсыздандыруу төгүмдөрүн Пенсиялык фондго каалаган өлчөмдө, бирок бир айлык орточо эмгек акынын **8 пайызынан** кем эмес көлөмдө төлөй алышат.

Мисалга, 2013-жылдын 1-июлунан 2014-жылдын 1-июлуна чейинки мезгилге Өзгөн районунун камсыздандырылган адамдары ***(Өзгөн районунда орточо айлык эмгек акы 2012-жылга 7265 сом)*** 1996-жылдан кийинки мезгилдеги камсыздандыруу стажын (камсыздандыруу төлөмдөрү төгүлбөгөн мезгилдер үчүн гана) толтуруу үчүн бир жылга **6974** сомдон (***7265 x 8% x 12***) кем эмес акча каражатын төгүшү зарыл.

ПЕНСИЯНЫН ТҮРЛӨРҮ ЖАНА БӨЛҮКТӨРҮ

«Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык пенсиянын төмөнкүдөй түрлөрү чектелет:

а) курагы боюнча;

б) майыптыгы боюнча;

в) баккан адамынан айрылгандыгы боюнча.

Бир нече негиздер боюнча пенсия алууга укугу бар адамдарга алардын тандоосу боюнча пенсиянын бир гана түрү чектелет.

Мамлекеттик пенсиялык социалдык камсыздандыруу боюнча жалпы пенсия тилектештик (базалык жана камсыздандыруу) жана топтолуучу бөлүктөрдөн турат. Ал эми баккан адамынан айрылгандыгы боюнча пенсиянын базалык жана камсыздандыруу бөлүктөрү гана бар.

ПЕНСИЯНЫН БАЗАЛЫК БӨЛҮГҮ — Мыйзамда белгиленген камсыздандыруу стажы бар жана ушул Мыйзамда каралган башка шарттарга жооп берген адамдарга пенсиянын мамлекет тарабынан кепилденген бөлүгү. Пенсиянын базалык бөлүгү пенсиянын бардык түрлөрү үчүн бирдей өлчөмдө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан белгиленет.

Жалпы негиздерде курагы боюнча толук пенсия чектөө үчүн эркектерге 25 жыл, аялдарга 20 жыл камсыздандыруу стажы керек.

Курагы боюнча пенсия чектөө үчүн камсыздандыруу стажы жетишсиз болсо, пенсиянын базалык бөлүгү ал адамдын болгон стажына

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

көбөйтүлүп, кайрадан керектүү болгон стажга бөлүү менен пенсиянын базалык бөлүгү эсептелет.

Пенсиянын базалык бөлүгү менен мамлекет пенсионерлерди социалдык жактан коргоого алат. Анын өлчөмү өткөн жылда республикада түзүлгөн орточо айлык акынын 12 пайызынан төмөн эмес деңгээлде кармалып турат. Бүгүнкү күндө пенсиянын базалык бөлүгүнүн өлчөмү 1500 сомду түзөт (же орточо айлык акыдан 213 сомго көбүрөөк (10726 сом *12 %).

ПЕНСИЯНЫН КАМСЫЗДАНДЫРУУ БӨЛҮГҮ — мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча камсыздандырылган адамдарга камсыздандыруу стажын жана орточо айлык акыны же топтолгон камсыздандыруу төгүмдөрүн эске алуу менен белгиленген пенсиянын бир бөлүгү. Пенсиянын бул бөлүгүн камсыздандырылган адамдарга пенсия чектөө үчүн негизги компонент деп атаса болот.

ПЕНСИЯНЫН ТОПТОО БӨЛҮГҮ — камсыздандыруу учуру келгенде камсыздандырылган адамдардын жеке камсыздандыруу эсебинде топтолгон каражаттардан дайындалат. Ал жеке камсыздандыруу эсебинин топтоо бөлүгүндө топтолгон каражаттары бар адамдарга гана чектелет жана төлөнөт.

Топтоо компоненти 2010-жылдын 1-январынан баштап бардык иштеп жаткан кызматкерлердин орточо айлык эмгек акысынын 2% өлчөмүндө киргизилген. Бирок, камсыздандырылган адам көп убакыт аралыгында пенсиялык топтоолорду төлөбөсө, мындай пенсияга кошумча топтоолор олуттуу жыйынтык бере албайт. Ушул себептен улам, 1964-жылдын 1-январынан мурда төрөлгө эркектер жана 1969-жылдын 1-январынан мурда төрөлгөн аялдар 2012-жылдын 1-январынан баштап топтоо компонентинен чыгарылды.

Жарандардын жеке камсыздандыруу эсептеринде жыйналган пенсиялык топтоолору анын жеке менчик каражаты болуп эсептелет, бул каражаттар жеке эсебинде сакталып инвестицияланып б.а., жыл сайын кошумча киреше алып келип турат. Жаран пенсия куракка чейин башка мамлекетке туруктуу жашоого республикадан көчүп кеткенде ал каражаттар толук көлөмдө төлөнөт, ал эми каза болгондо мураскорлоруна төлөнүп берилет.

Жарандардын эсине!

Пенсия чектөөдө мыйзамсыз пенсия дайындоо үчүн мурдагыдай тааныш-билиш издеп убара болбоңуздар. Себеби, 1996-жылдан баштап төгүлгөн камсыздандыруу төгүмдөрү тууралуу маалымат Социалдык фонддун маалымат базасында жеке камсыздандыруу эсебинде сакталып турат жана пенсия чектөөдө ар кандай оңдоптузөөлөргө жол берилбейт. Ошондуктан, пенсиянын өлчөмүн жогорулатам, же пенсияңа коштуруп берем деген курулай алдамчы сөздөргө ишенбеңиздер.

АЙЫЛ ЖЕРГЕСИНДЕГИ ТУРГУНДАР, КЕЛЕЧЕКТЕГИ ПЕНСИЯҢАР ЖӨНҮНДӨ ӨЗҮҢӨР КАМ КӨРҮШҮҢӨР КЕРЕК

Айылдык товар өндүрүүчүлөрдү пенсиялык камсыздоо өлкөбүздөгү өтө талылуу маселелерден. Экономиканын башка секторлоруна караганда айылдык товар өндүрүүчүлөрдүн кирешелери туруктуу жана стабилдүү эмес жана айыл чарбасына түз же кыйыр түрдө таасир эткен көптөгөн факторлорго көз каранды. Ошондон улам реформанын башында фермерлер үчүн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн өзгөчө тарифи белгиленген. Бул тариф айыл чарба жерлеринин түрүнө жана аянтынын өлчөмүнө жараша жер салыгынын базалык ченинин деңгээлинде коюлган. Анын суммасы айына орточо 30 сомду түзөт.

Эгерде бул сумманы 25 жылга көбөйтсөк, келечекте пенсиясынын экинчи камсыздандыруу бөлүгү ЖЭ2 болгону 74 сомду түзөт. Айылдык товар өндүрүүчүлөрдүн жана өз алдынча иштеген жарандардын үлүшү өлкөбүздүн экономикасында бир топ олуттуу орунду ээлесе да (40 %дан ашык), пенсиялык системага камсыздандыруу төгүмдөрүнүн көлөмүнүн бардык суммасынын 3% гана түзөт.

Бирок, 15—20 жылдан кийин пенсия шарттуу-топтолуучу жана жеке топтолуучу эсептерден гана эсептеле баштаган кезде төгүмдөрдүн бул айырмачылыгы дал ушул өмүр бою айыл чарбасында иштеген пенсионерлерге катуу таасирин тийгизет. Анткени экономиканын башка секторуна салыштырмалуу бүгүнкү күндө төлөгөн аз төгүмдөрү мыйзамга ылайык келечекте жарыбаган пенсия түрүндө кайра кайтарылат.

Дыйкандардын жана фермерлердин мындай абалы келечекте пенсиялык системада чоң көйгөйлөрдү жаратат. Пенсия чектеп жатканда айыл тургундарынын арасында нааразычылыктар туулуп, бул өз кезегинде коомдун туруксуздашуусуна алып келиши мүмкүн. Ошондуктан айыл жергесинде дыйкан чарбаларда эмгектенген жана өз алдынча ишкердик кылган жарандар келечекте жакшы пенсия менен жашагысы келсе мыйзамда каралган ыктыярдуу төлөмдөрдү өздөрү үчүн төлөп жүрүүлөрү зарыл.

Ар бир жарандын келечектеги пенсиясы өз колунда!

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

ЖАРАНДАРДЫ ЖЕКЕЧЕ ЭСЕПКЕ АЛУУНУН РОЛУ

Республикабызда жарандарды жекече эсепке алуу мамлекеттик милдеттүү социалдык камсыздандыруу системасында өтө маанилүү жана олуттуу ролду ойноп, пенсиялык системанын жана анын реформасынын пайдубалы болуп саналат.

Жеке камсыздандыруу эсеби жарандардын катталып жатканда берген жеке маалыматтарынан жана иш берүүчүлөр тарабынан берилген маалыматтардан түзүлөт. Жеке камсыздандыруу эсебинде камсыздандыруу төгүмдөрү эсептелген кирешенин өлчөмү, камсыздандыруу төгүмдөрү төлөнгөн мезгил — камсыздандыруу стажы, эсептелген жана төлөнгөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн көлөмдөрү чагылдырылат. Бул маалыматтар ар бир жаранга келечекте пенсия чектөөдө негизги көрсөткүч болуп эсептелинет.

Социалдык фонд жыл сайын ар бир камсыздандырылган жарандын иштеген жерине жеке камсыздандыруу эсеби тууралуу маалыматтарды кат жүзүндө бекер жөнөтүп турат. Ар бир жаран Социалдык фонддун райондук башкармалыгына келип жеке камсыздандыруу эсебинин абалы тууралуу бардык маалыматтарды сурап билүүгө, алууга, ошондой эле керек болгон учурда тийиштүү тактоолорду киргизүүгө укуктуу.

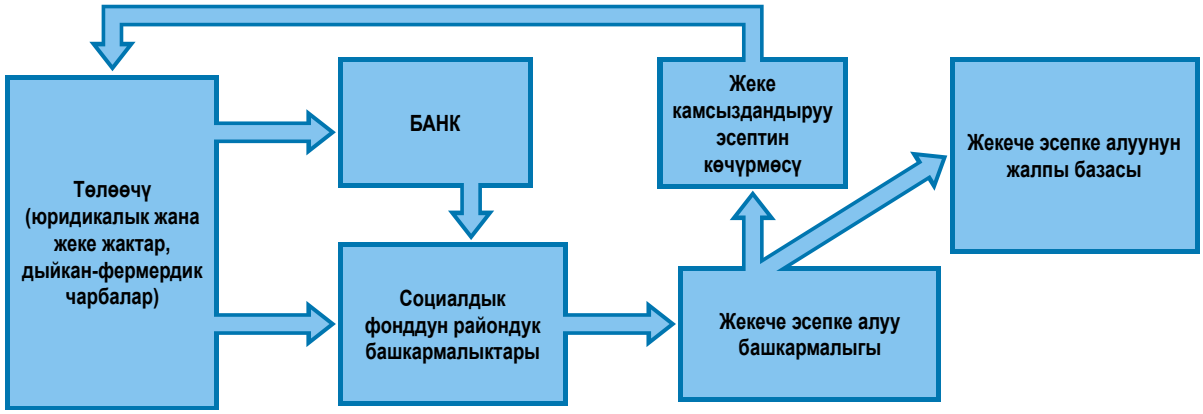

АР БИР ЖАРАН ПЕНСИЯЛЫК УКУГУ ЖӨНҮНДӨ БАРДЫГЫН БИЛҮҮГӨ ЖАНА ПЕНСИЯЛЫК САБАТТУУЛУГУН ЖОГОРУЛАТУУГА УКУКТУУ

Кыргызстандын ар бир жараны улгайганга чейин келечектеги пенсиялык укуктары жөнүндө жаш кезинен билип алууга тийиш. Азыркы мезгилде кафе, ресторандарда, тигүү цехтеринде жана башка тармактарда иштеген эмгекке жарамдуу жарандарыбыздын көпчүлүгү келечектеги пенсиялык укуктары жөнүндө түшүнүгү жок, камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөгүсү келбейт же болбосо аз төлөгөнгө аракет кылышат. Жарандарыбыз улгайганда, майып болгондо, багар-көрөрүнөн айрылганда топтолгон каражаттарынын жетиштүүлүгү, аларга кийин ушул каражаттардан улам пенсия дайындалаары тууралуу жаш кезинде ойлонушпайт.

Пенсиялык сабаттуулугун жогорулатуу максатында республикабыздын ар бир жараны www.sf.kg сайтынан жана ведомстволук «Пенсия» журналынан Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жана пенсиялык камсыздоо маселелери боюнча укуктук — ченемдик базасы менен тааныша алышат.

КЕЛЕЧЕГИҢИЗ ҮЧҮН ПАЙДАЛУУ КЕҢЕШТЕР:

Биринчиден, эмгектенүүңүздү камсыздандыруу төгүмдөрүн туура эсептеп жана төлөп жаткан уюмдардан баштаганга аракет кылыңыз. Эгерде жеке ишкердик чөйрөсүндө иштесеңиз, иш берүүчүңүздөн Социалдык фондго камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөнүшүн талап кылыңыз. Иш берүүчүлөр камсыздандыруу төгүмдөрүн төлөөдөн баш тартса, Социалдык фонддун органына арыз менен кайрылсаңыз болот.

«Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, бардык уюмдар ишинин түрүнө карабастан ай сайын камсыздандыруу төгүмдөрүн чегерүүгө жана төлөөгө милдеттүү.

Экинчиден, бухгалтериядан берилүүчү жылдык көчүрмөнү улам жаңысы менен салыштырып, пенсиялык топтоолордун туура эсептелишин көзөмөлдөй аласыз. Эгерде дал келбестиктер болсо, иш берүүчүгө тынчсыздануунузду айтып, тактап алуу керек.

Эгерде жеке ишкер болсоңуз, ыктыярдуу негизде камсыздандыруу төгүмдөрүн ай сайын төлөп туруу керектигин эстен чыгарбоо зарыл.

Жеке эсебиңизге түшкөн ар бир сом — бул Сиздин пенсияңыздын негизи.

БААРДЫГЫ ПЕНСИЯ ЖӨНҮНДӨ

СОЦИАЛДЫК КАМСЫЗДАНДЫРУУНУН ТАРИФ ЧЕНДЕРИ

Камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тариф чендери «Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу төгүмдөрүнүн тарифтери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык аныкталат. Юридикалык жана жеке жактар камсыздандыруу төгүмдөрүн аталган Мыйзамдын беренелеринин негизинде төлөшөт.

Эгерде Кыргызстандын ар бир жараны өз убагында жана туура маалыматка ээ боло турган болсо, төмөнкүдөй тыянакка келет: ким камсыздандыруу төгүмдөрүн аз төлөсө, ага пенсия аз чектелет, ал эми кимде ким камсыздандыруу төгүмдөрүн көп чегерсе, ал келечекте татыктуу пенсия алат.

Жогоруда аталган мыйзамга ылайык, камсыздандыруу төгүмдөрүнүн өлчөмү бир айлык кирешенин 27,25 пайыз өлчөмүндө аныкталат. Анын ичинен:

— **иш берүүчүлөр үчүн — кызматкердин пайдасына эсептелген төлөмдөрдүн бардык түрлөрүнөн ай сайын** 17,25 пайыз өлчөмүндө (15 пайызы Пенсиялык фондго (ПФ), 2 пайызы Милдеттүү медициналык камсыздандыруу фондуна (ММКФ), 0,25 пайызын Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фондуна (ЭДЧФ)).

— **Кызматкер үчүн төлөмдөрдүн бардык түрлөрүнөн ай сайын** 10 пайыз өлчөмүндө (8 пайызы Пенсиялык фондго, 2 пайызы мамлекеттик пенсиялык топтоо фондуна).

Пенсияны төлөп берүү

Бүгүнкү күндө пенсиясын коммерциялык банктардан алган пенсионерлердин саны күндөн-күнгө көбөйүүдө. Анткени, банкоматтар системасы аркылуу Кыргызстандын каалаган жеринен пенсия алуу өтө ыңгайлуу.

«Кыргыз почтасы» Мамлекеттик ишканасы пенсияларды бекитилген график боюнча гана жеткирип, төлөп беришет, ал эми банктар жана филиалдар пенсияларды толук бир ай ичи которуп турушат.

Төлөнгөн камсыздандыруу төгүмдөрүнүн фонддор боюнча бөлүштүрүүнүн тартиби

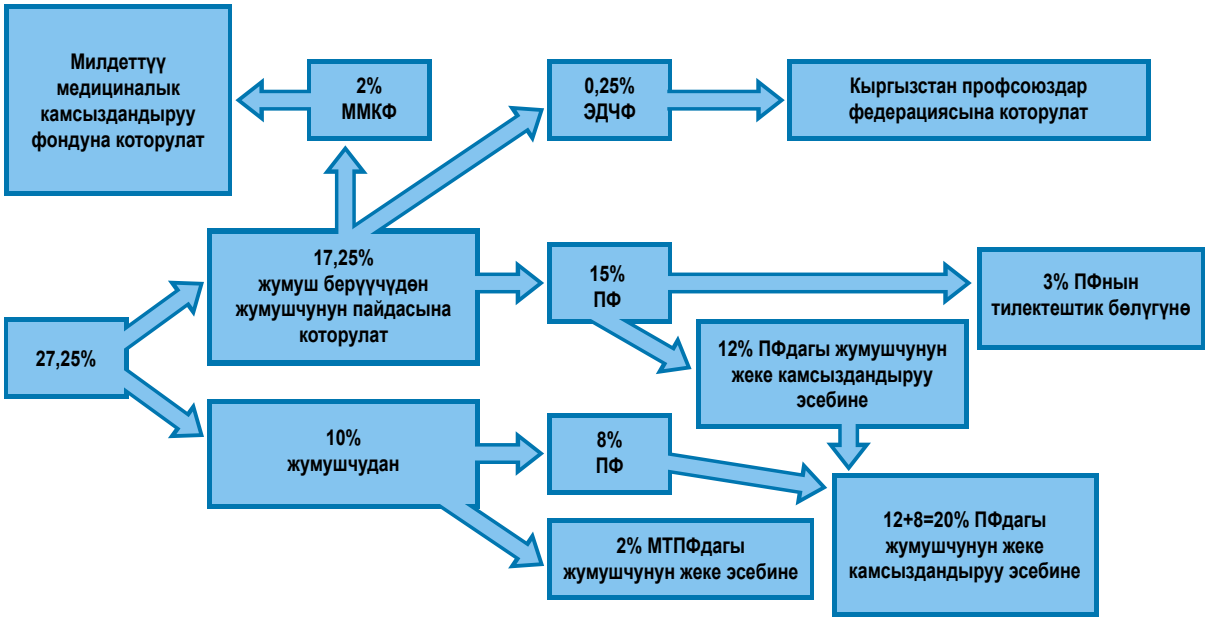

Калктын калың катмарын КР Социалдык фондунун иши тууралуу маалымдоо, пенсиялык системаны реформалоо процесси жөнүндө жарандарды объективдүү маалымат менен камсыз кылуу, Социалдык фонддун оң имиджин түзүү үчүн Социалдык фондунун окуу борбору тарабынан 2011-жылдын тартып «Пенсия» журналы чыгарылууда.

«Пенсия» журналы мамлекеттик пенсиялык камсыздандыруу жаатында сизге жол көрсөтүүчү маалымат каражаты боло алат.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН СОЦИАЛДЫК ФОНДУ ӨЗҮНӨ ТӨМӨНКҮДӨЙ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ АЛАТ:

- камсыздандыруу чегерүүлөр жөнүндө маалыматтарды өз убагында киргизүүгө жана алардын сактыгын камсыз кылууга;
- пенсияларды чектөө жана кайра эсептөө максатында эмгек мигранттарынын талабы боюнча Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүктөрүнүн, консулдук мекемелеринин өкүлдөрүнө жеке камсыздандыруу эсебинен көчүрмөлөрдү өз убагында берип турууга;
- камсыздандырылган адамдардан түшкөн камсыздандыруу төгүмдөрүн индексациялоого;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык маалыматтардын жашырындуулугун (конфиденциалдуулугун) сактоого.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун аккумулациялык эсебиндеги каражаттардын эсеби:	
«Российские рубли» валюталык эсеби	135010802101XXXX
Пенсиялык топтоо фондунун «Рос. рубли» валюталык эсеби	135010802405XXXX
«АКШ доллары» валюталык эсеби	135010802646XXXX
Пенсиялык топтоо фондунун «АКШ доллары» валюталык эсеби	135010802657XXXX
Камсыздандыруунун сомдук эсеби	135010802730XXXX
Пенсиялык топтоо фондунун сомдук эсеби	135010802405XXXX

Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу жана пенсиялык камсыздоо боюнча суроолорунуздар болсо төмөнкү даректер боюнча Кыргыз Республикасынын Социалдык башкармалыктарына кайрыла аласыз:

КРнын Социалдык фонду	— Бишкек шаары, Радищев көч. 62
+(996-312) 57-65-01, 54-34-75	— КРСФнун Кирешелер башкармалыгы
+(996-312) 32-47-89, 32-47-66	— КРСФнун Жеке эсепке алуу башкармалыгы
+(996-312) 57-63-31, 54-18-59	— КРСФнун Пенсиялык жана тарифтик саясат башкармалыгы
+(996-312) 54-37-66	— КРСФнун тарифтик жана актуардык моделдөө бөлүмү
+(996-312) 57-66-61, 54-33-16	— КРСФнун Тышкы байланыштар, калк жана ММК менен иш алып баруу башкармалыгы
+(996-312) 53-02-76, 53-02-09	— КРСФнун Окуу борбору мекемеси
+(996-312) 54-45-50	— Факс

УСТАНОВЛЕННЫЕ РАЗМЕРЫ МИНИМАЛЬНОЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ

Социальный фонд Кыргызской Республики напоминает о том, что статьей 17 Закона Кыргызской Республики «О республиканском бюджете Кыргызской Республики на 2014 год и прогнозе на 2015-2016 годы» от 30 декабря 2013 года № 227, размеры минимальной заработной платы были пересмотрены и установлены: на 2014 год 900,0 сомов, на 2015 год - 970,0 сомов, на 2016 год - 1060,0 сомов. Закон вступил в силу с 1 января 2014 года.

Следовательно, с 1 января 2014 года минимальная заработная плата устанавливается в размере 900,0 сомов, поэтому все пенсионные дела, где размеры заработной платы для исчисления первой страховой части пенсии и размеры пенсии меньше установленной минимальной заработной платы, необходимо привести в соответствие с вышеуказанным законом. При этом, перерасчету подлежит первая страховая часть пенсии СП1 в случаях, когда заработная плата, исчисленная с применением поправочных коэффициентов на 1 января 2014 года, окажется ниже чем установленный минимальный размер заработной платы 900,0 сомов, то с 1 января 2014 года для расчета первой страховой части пенсии СП1 необходимо рассчитывать исходя из нового размера минимальной заработной платы (900,0 сомов).

Для граждан, проживающих в условиях, где установлен районный коэффициент к заработной плате, среднемесячный заработок для исчисления пенсии должен быть не ниже размера минимальной заработной платы 900,00 сомов с учетом районного коэффициента и не выше 8000 сомов с учетом районного коэффициента (например, если районный коэффициент равен 1,2, то нижний уровень заработной платы составит 900,0 х 1,2 = 1080,0 сомов, а верхний – 8000 х 1,2 = 9600,0 сомов).

Размеры пенсий по возрасту, инвалидности, по случаю потери кормильца, исчисленные по нормам Закона Кыргызской Республики от 13.04.94 года № 1470-XII «О пенсионном обеспечении граждан в Кыргызской Республике» также подлежат перерасчету с учетом размера базовой части пенсии в размере 1500,00 сома и от минимальной заработной платы для исчисления первой страховой части пенсии СП1 - 900,0 сомов.

Также, подлежат пересмотру размеры пенсий, назначенные по Закону Кыргызской Республики “ О пенсионном обеспечении военнослужащих” из вновь установленных размеров минимальной заработной платы.

При пересмотре размеров пенсий с 1 января 2014 года, в соответствии с законом о республиканском бюджете, компенсационные выплаты за электроэнергию устанавливаются по Указам Президента Кыргызской Республики «О компенсационных выплатах пенсионерам в связи с повышением тарифов на электрическую энергию» от 5 июня 2008 года УП № 193 и «Об установлении компенсационных выплат при изменении тарифной политики» от 13 ноября 2009 года УП № 509 в прежних размерах независимо от размера пенсии после перерасчета.

Во всех случаях перерасчета пенсий для пенсионеров, достигших возраста 80 лет, компенсационные выплаты за электроэнергию в соответствии с Указами Президента Кыргызской Республики и надбавки к пенсиям пенсионеров, достигших возраста 80 лет, устанавливаются независимо от размера получаемой пенсии в тех же размерах, установленных до перерасчета с 1 января 2014 года или ко дню достижения возраста 80 лет, за исключением случаев законодательного изменения размеров компенсационных выплат за электроэнергию и размеров надбавок к пенсиям пенсионеров, достигших возраста 80 лет.

При этом лицам, проживающих в условиях высокогорья, а также в местностях, где установлены коэффициенты доплат к заработной плате и другим социальным выплатам, размеры надбавок к пенсиям пенсионеров, достигших возраста 80 лет, устанавливаются с применением районных коэффициентов.

В соответствии со статьей 13 Закона Кыргызской Республики «О государственном пенсионном социальном страховании» надбавки к пенсии и компенсация по случаю потери кормильца в соответствии со статьей 44-1 Закона Кыргызской Республики “О пенсионном обеспечении военнослужащих” расчитываются из размера расчетного показателя, поэтому с увеличением размера минимальной заработной платы с 1 января 2014 года размеры надбавок к пенсии и компенсаций не подлежат увеличению.

И.К.Кемелов,
юридическое управление.

НАКОПИТЕЛЬНЫЙ КОМПОНЕНТ

Как нам известно, в 2010 году после внесения необходимых изменений в нормативные правовые акты, регламентирующие социальное страхование КР, такие, как Закон КР «О государственном социальном страховании», Закон КР «О Социальном фонде КР», Закон КР «О государственном пенсионном социальном страховании», Закон КР «О персонифицированном (индивидуальном) учете граждан КР для целей обязательного государственного социального страхования», Закон КР«О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию» и некоторые другие нормативные правовые акты, в нашу пенсионную систему был введен накопительный компонент (2% от размера заработной платы). Основными целями, которго являлись:

- повышение уровня пенсионного обеспечения;
- достижение финансовой стабильности пенсионного фонда в среднесрочной и долгосрочной перспективе;
- привлечение пенсионных “длинных денег” в качестве инвестиций в экономику, и, как следствие, обеспечение более высоких темпов экономического роста страны;
- развитие фондового рынка и финансовой инфраструктуры республики.

Учитывая незначительный размер отчислений на финансирование накопительной части пенсии и отсутствие реальной возможности накопить значительную сумму, с 1 января 2012 года от формирования накопительного компонента освобождены работающие пенсионеры, а также лица предпенсионного возраста: женщины, рождённые ранее 1 января 1969 года, и мужчины, рожденные ранее 1 января 1964 года.

При этом уплаченные в течение 2010 - 2011 годов этими гражданами взносы остались в составе пенсионных активов ГНПФ, они продолжают участвовать в процессе инвестирования и приносить инвестиционный доход.

Взносы, предназначенные для формирования пенсионных накоплений, уплачиваются работниками ежемесячно и учитываются в накопительной части личных страховых счетов граждан. Средства пенсионных накоплений являются собственностью застрахованных граждан, не подлежат изъятию в бюджет других уровней, не могут являться предметом залога или иного обеспечения обязательств субъектов и участников процесса по формированию и инвестированию пенсионных накоплений.

В начальный период введения накопительной пенсионной системы Социальный фонд организовал и продолжает администрировать государственный накопительный пенсионный фонд (специальный счет «Государственный накопительный пенсионный фонд» - далее ГНПФ), где и аккумулируются средства пенсионных накоплений.

По состоянию на 1 января 2014 года в ГНПФ поступило 4,3 млрд.сомов. Собранные средства предназначаются для инвестирования, получения инвестиционных доходов в пользу застрахованных лиц, обеспечения и осуществления пенсионных выплат из накопительных пенсионных фондов.

Основным Законом, регламентирующим процесс инвестирования средств пенсионных накоплений, является Закон Кыргызской Республики «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части пенсии по государственному социальному страхованию в Кыргызской Республике» №78 от 04.07.2011 года.

В соответствии с требованиями вышеуказанного закона средства пенсионных накоплений могут быть размещены:

1) в государственные ценные бумаги Кыргызской Республики;
2) в облигации кыргызских эмитентов;
3) в акции кыргызских эмитентов, созданных в форме открытых акционерных обществ;
4) в паи (акции, доли) индексных инвестиционных фондов, размещающих средства в государственные ценные бумаги иностранных государств, облигации и акции иных иностранных эмитентов;
5) в ипотечные ценные бумаги, выпущенные в соответствии с законодательством Кыргызской Республики об ипотечных ценных бумагах;
6) в депозиты в кредитных организациях.

Основным контролирующим органом в осуществлении инвестирования пенсионных накоплений является уполномоченный государственный орган, осуществляющий регулирование, контроль и надзор за формированием и инвестированием средств пенсионных накоплений, в настоящее время этим органом является Государственная служба регулирования и надзора за финансовым рынком КР.

С января 2013 года законодательством предусматривалось предоставление гражданам права выбора управляющей компании или негосударственного пенсионного фонда для управления своими пенсионными накоплениями. Однако, поскольку речь идет об обязательных страховых взносах, надзорный орган должен был минимизировать риски по сохранности средств пенсионных накоплений при передаче средств пенсионных накоплений в частные компании посредством разработки необходимых нормативных правовых актов и организации прозрачной системы отчетности управляющими компаниями и накопительными пенсионными фондами.

Законом КР от 3 августа 2013 года №186 «О

внесении дополнений и изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики» в Закон КР «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части пенсии по государственному социальному страхованию в Кыргызской Республике» были внесены изменения, продлевающие срок управления средствами пенсионных накоплений Социальным фондом КР до 31 декабря 2015 года.

Выбор управляющей компании или негосударственного пенсионного фонда граждане будут осуществлять с 1 января 2016 года. Право управления средствами пенсионных накоплений граждан, не принявших решения о выборе управляющей компании или пенсионного фонда, так называемых «молчунов», будет предоставлено Социальному фонду. Средства пенсионных накоплений более активных застрахованных граждан, будут направляться согласно их заявлениям в частные управляющие компании или накопительные пенсионные фонды. Необходио отметить, что застрахованные лица имеют право не чаще одного раза в год выбирать один накопительный пенсионный фонд, управляющую компанию накопительного пенсионного фонда, а также переводить свои пенсионные накопления из одного накопительного пенсионного фонда в другой. Таким образом, каждый гражданин будет иметь возможность выбрать частный или государственный пенсионный фонд.

По состоянию на январь 2014 года средства пенсионных накоплений размещены в муниципальные облигации мэрии, государственные казначейские векселя, государственные казначейские облигации и в коммерческих банках. Всего средств в ГЦБ и депозитах составляет 3648,4 млн. сомов.

11 декабря 2013 года № 216 был подписан Закон КР «О накопительных пенсионных фондах в Кыргызской Республике», регулирующий деятельность накопительных пенсионных фондов и предусматривающий участие частных пенсионных фондов в системе обязательного пенсионного страхования. Закон вступает в силу с 11 июня 2014 года. В настоящее время на рынке действует только один негосударственный пенсионный фонд, основным видом деятельности которого является дополнительное добровольное пенсионное обеспечение граждан на основе пенсионных договоров.

Разработчики Закона КР «О накопительных пенсионных фондах в Кыргызской Республике» рассчитывают, что вышеуказанные законодательные нормы будут способствовать появлению новых накопительных пенсионных фондов и развитию рынка пенсионного страхования в республике.

Выплаты средств пенсионных накоплений.

С 1 января 2013 года в соответствии с Постановлением Правительства КР от 24 октября 2012 года N 745 «О Правилах выплаты Социальным фондом Кыргызской Республики средств пенсионных накоплений Государственного накопительного пенсионного фонда», начались выплаты средств пенсионных накоплений.

Накопительная часть пенсии назначается и выплачивается получателям, имеющим пенсионные накопления в накопительной части личного страхового счета застрахованного лица в системе персонифицированного учета. К выплате назначается сумма пенсионных накоплений, состоящая из страховых взносов, уплаченных в Государственный накопительный пенсионный фонд, и дохода, полученного от инвестирования, начисленного по состоянию на 1 января года обращения заявителя.

Накопительная часть пенсии назначается и выплачивается следующим категориям застрахованных граждан:

1) пенсионеры, получающие пенсию в соответствии с Законом КР “О государственном пенсионном социальном страховании”, и работавшие в 2010-2011 годах;

2) лица, имеющие право на пенсию и обращающиеся за ее назначением в соответствии с Законом КР “О государственном пенсионном социальном страховании”;

3) граждане, выехавшие или выезжающие на постоянное место жительства за пределы Кыргызской Республики;

4) наследники умершего застрахованного лица (прием заявлений на выплаты наследникам начался после внесения необходимых изменений в Гражданский кодекс КР с сентября 2013 года);

5) пенсионеры, получающие пенсию по Закону КР “О пенсионном обеспечении военнослужащих” (выплаты этой категории граждан производятся при условии достижения получателем общеустановленного пенсионного возраста).

Заявление о выплате средств пенсионных накоплений (накопительной части пенсии) с приложенными к нему документами принимается региональным органом Социального фонда КР по месту жительства. Выплата начисленной суммы должна быть произведена не позднее месяца, следующего за месяцем принятия решения о выплате.

В случае принятия решения об отказе в выплате, заявитель извещается об этом в письменном виде не позднее пяти рабочих дней после принятия соответствующего решения, с указанием причины отказа, при этом ему выдается экземпляр решения и возвращаются предоставленные с заявлением документы.

Правилами предусмотрены два вида выплат – единовременная и срочная (в течение определенного периода).

Единовременная выплата осуществляется следующим категориям застрахованных лиц:

- пенсионерам, получающим пенсию в соответствии с Законом КР “О государственном пенсионном социальном страховании”;

- лицам, имеющим право на пенсию и обратившимся за ее назначением в соответствии с Законом КР “О государственном пенсионном социальном страховании”, сумма пенсионных накоплений которых к моменту обращения за назначением пенсии не превышает 15 базовых частей пенсии;

- гражданам КР, иностранным гражданам и лицам без гражданства, выехавшим или выезжаю-

щим на постоянное место жительства за пределы КР, представившим документы, подтверждающие намерение или факт выезда;

- наследникам умершего застрахованного лица;

- лицам, исключенным из формирования накопительной части пенсии с 1 января 2012 года: мужчинам, рожденным ранее 1 января 1964 года, и женщинам, рожденным ранее 1 января 1969 года. На данную категорию получателей ограничения по сумме накоплений для единовременных выплат средств пенсионных накоплений не распространяются.

Срочная пенсионная выплата производится лицам, имеющим право на пенсию и обратившимся за ее назначением в соответствии с Законом КР “О государственном пенсионном социальном страховании”, сумма пенсионных накоплений которых к моменту обращения за выплатой пенсионных накоплений или назначением пенсии составляет более 15 базовых частей пенсии. Выплата производится ежемесячно. Период выплат выбирается получателем, но не может составлять менее 3 лет.

Накопительная часть пенсии назначается только при наступлении права на пенсию, согласно Закону КР «О государственном пенсионном социальном страховании».

Пенсионеры, вышедшие на пенсию в соответствии с Законом КР “О пенсионном обеспечении военнослужащих” имеют право на получение пенсионных накоплений при наличии учтенных в накопительной части личного страхового счета пенсионных накоплений только по наступлении общеустановленного пенсионного возраста. Это обусловлено тем, что статус пенсионера они приобретают в соответствии с Законом КР “О пенсионном обеспечении военнослужащих”, а выплата средств пенсионных накоплений осуществляется в соответствии с Законом КР «О государственном пенсионном социальном страховании».

Граждане Кыргызской Республики, иностранные граждане и лица без гражданства, выехавшие или выезжающие на постоянное место жительства за пределы республики, и имеющие учтенные в накопительной части личного страхового счета пенсионные накопления, имеют право на изъятие средств пенсионных накоплений независимо от статуса и возраста на момент подачи заявления. То есть выехавшие граждане могут быть пенсионерами другого государства, могут иметь прописку или вид на жительство на территории другого государства. Главным требованием является наличие страховых взносов, уплаченных в ГНПФ, в накопительной части личного страхового счета и документальное подтверждение постоянного места жительства на территории другого государства. Заявление о выплате с комплектом документов подается по месту последней прописки на территории КР (адрес указан в адресной справке о выписке на постоянное место жительства). Документы гражданин может подать лично, или направить их по почте.

Прием заявлений о выплате средств пенсионных накоплений наследникам умершего застрахованного лица производится с 20 августа 2013 года, после вступления в действие Закона КР “О внесении дополнений и изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики” от 3 августа 2013 года № 186. Пунктом 4 статьи 1 данного Закона внесены изменения в Гражданский Кодекс КР (в п.п. 4, п.2, ст. 1120 «Состав наследства»), позволяющие наследовать средства пенсионных накоплений.

Право на наследование средств пенсионных накоплений устанавливается исключительно государственным нотариусом (в спорных случаях - решением суда). Право на наследство должно быть оформлено нотариусом в виде свидетельства о праве на наследство или соглашения о разделе наследуемого имущества. В случае отсутствия у умершего застрахованного лица наследуемого имущества, за исключением средств пенсионных накоплений, основанием для выдачи нотариусом свидетельства о праве на наследство является справка о наличии у умершего пенсионных накоплений. Справка выдается территориальным управлением Социального фонда при предъявлении свидетельства о смерти, основанием для составления справки является информация из личного страхового счета умершего застрахованного лица.

За 2013 год накопительная часть пенсии (средства пенсионных накоплений) выплачены 32 283 граждан, общая сумма выплаты за 2013 год составила 156,2 млн.сомов.

СООБЩЕНИЕ ДЛЯ ПЛАТЕЛЬЩИКОВ

-Компания наняла по договору физическое лицо-гражданина Российской Федерации для разработки программного обеспечения. Данное лицо проживает в Российской Федерации и результаты работы своей работы передает компании по интернету. Однако, данное физическое лицо возможно приедет для окончательной сдачи результаты работы в Бишкек на два дня.

В связи с изложенным просим ответить на следующие вопросы:

Является ли компания работодателем для данного физического лица?

Должна ли компания выплачивать 3 % в Социальный фонд Кыргызской Республики?

Если должна, то как это осуществить? Ведь Социальный фонд принимает все отчеты только при указании ИНН, а в данном случае ИНН не присвоен физическому лиц?

Если необходимость присваивать данному лицу ИНН и каков в этом случае порядок присвоения, если он не будет физически присутствовать в Кыргызской Республике ?

- В соответствии п. 1 ст. 1 Гражданского кодекса Кыргызской Республики «Гражданское законодательство определяет правовое положение участников гражданского оборота, основания возникновения и порядок осуществления права собственности и других вещных прав, прав на результаты интеллектуальной деятельности и приравненных к ним средств индивидуализации (интеллектуальная собственность), регулирует договорные и иные обязательства, а также другие имущественные и связанные с ними личные неимущественные отношения.

К семейным, жилищным, трудовым отношениям и отношениям по использованию природных ресурсов и охране окружающей среды, отвечающим признакам, указанным в абзаце первом пункта 1 настоящей статьи, гражданское законодательство применяется в случаях, когда эти отношения не регулируются соответственно семейным, жилищным, трудовым законодательством и законодательством об использовании природных ресурсов и охране окружающей среды».

То есть, в вашем случае составленный договор между компанией и физическим лицом Российской Федерации регулируется гражданским законодательством в соответствии Гражданского кодекса Кыргызской Республики, соответственно договором гражданско-правового характера компания определяет трудовые отношения между физическим лицом Российской Федерации, где физическое лицо выполняет свои обязательства - разрабатывает программное обеспечение, а компания в соответствии договором, уплачивает за выполненные работы денежное вознаграждение.

Если в компании работает иностранный гражданин, лицо без гражданства, временно пребывающий в Кыргызской Республике или проживающий в другом государстве, но состоящий в трудовых отношениях с юридическим лицом, зарегистрированным в Кыргызской Республике, то ставка тарифа должна определяться, в соответствии с подпунктом «в» ст.2 Закона Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию». Так, в соответствии с вышеуказанной статьей ставки тарифов страховых взносов для юридических лиц независимо от организационно-правовых форм и форм собственности, их обособленных подразделений (филиалов и представительств), а также работающих в них физических лиц», установлены - для работодателей ежемесячно от всех видов выплат начисленных в пользу работников - иностранных граждан и лиц без гражданства, временно пребывающих в Кыргызской Республике или проживающих в другом государстве, но состоящих в трудовых отношениях с юридическим лицом, зарегистрированным в Кыргызской Республике, - в солидарную часть Пенсионного фонда - 3 процента.

В соответствии со ст. 9. Закона Кыргызской Республики «О персонифицированном (индивидуальном) учете граждан Кыргызской Республики для целей обязательного государственного социального страхования», работодатель представляет в Социальный фонд Кыргызской

Республики сведения о работающих у него застрахованных лицах, - при заключении трудового договора или договора гражданско-правового характера с гражданином, не имевшим до этого трудового стажа и удостоверения социальной защиты, а также при изменении сведений, предусмотренных пунктами 1-9 части второй статьи 6 настоящего Закона, содержащихся в личном страховом счете застрахованного лица, работающего у данного работодателя. Работодатель представляет сведения об этих лицах в сроки, определенные статьей 11 настоящего Закона.

В свою очередь, лицо заключающее договор гражданско-правового характера, представляет работодателю все необходимые для регистрации сведения.

В соответствии п. 3 ст. 22. Закона Кыргызской Республики «О государственном социальном страховании», плательщики страховых взносов обязаны представлять органам социального страхования в порядке и в сроки, определяемые Правительством Кыргызской Республики, сведения о застрахованных лицах, их страховом номере, стаже, начисленной оплате труда (доходе), уплаченных в фонд страховых взносах и другие данные, необходимые для персонального учета, а также расчетную ведомость.

Учет и отчетность по средствам социального страхования ведется в соответствии гл. 6 инструкции «О порядке начисления и уплаты страховых взносов по государственному социальному страхованию» утвержденной постановлением Правительства Кыргызской Республики от 22 мая 2013 года № 278, плательщик организует заполнение бланков заявления на социальную защиту по форме согласно приложению 5 к вышеуказанной инструкции на каждого работника в случае отсутствия персонального идентификационного номера (ПИН) и передает страховщику, ежемесячно перечисляет страховые взносы за истекший месяц, не позднее 15 числа месяца, следующего за месяцем, за которые начислены страховые взносы.

Для плательщиков страховых взносов персональный идентификационный номер работников граждан Кыргызской Республики, иностранных граждан и лиц без гражданства необходим при сдаче расчетных ведомостей (Приложение 7 к вышеуказанной инструкции), в которых в обязательном порядке указываются соответствующие коды категорий проработавших работников, информация об уплаченных страховых взносов, в свою очередь Социальному фонду Кыргызской Республики для учета и отчетности ФОТ плательщика и поступления страховых взносов от иностранных граждан и лиц без гражданства. То есть компания за иностранного гражданина обязана заполнить бланки заявления на социальную защиту для получения ПИН и передать в районное управления Социального фонда по месту регистрации.

При присвоении персонального идентификационного номера (ПИН) иностранному гражданину, лицу без гражданства, временно пребывающим в Кыргызской Республике или проживающим в другом государстве личный страховой счет, в котором содержатся сведения о застрахованном лице, накапливаемые органом социального страхования за весь период трудовой и иной деятельности застрахованного лица необходимых для назначения и определения размера пенсии и других выплат по государственному социальному страхованию Социальным фондом Кыргызской Республики не открывается.

При этом, уплаченные страховые взносы от иностранного гражданина в размере 3 процентов поступают в солидарную часть Пенсионного фонда, из которого финансируются пенсии застрахованных лиц по инвалидности и по утере кормильца.

Дополнительно сообщаем, что идентификационный налоговый номер (ИНН) налогоплательщика присваивается в соответствии с Налоговым кодексом Кыргызской Республики.

В соответствии Законом Кыргызской Республики «О персонифицированном (индивидуальном) учете граждан Кыргызской Республики для целей обязательного государственного социального страхования», персональный идентификационный номер (ПИН) - индивидуальный номер, присваиваемый органом социального страхования гражданам Кыргызской Республики, иностранным гражданам и лицам без гражданства и сохраняющийся за этими лицами в течение всей их жизни.

-Просим Вас разъяснить должна ли международная федерация обществ Красного Креста и Красного Полумесяца созданная в рамках Соглашения между Правительством Кыргызской Республики и международной федерацией обществ Красного Креста и Красного Полумесяца о статусе международной федерации и ее под-делегации в Кыргызстане, уплачивать страховые взносы с работодателя в размере 17,25 % с суммы заработной платы, выплачиваемые административным или техническим сотрудникам, имеющим гражданство Кыргызской Республики ?

-В соответствии со ст. 6 представленного Соглашения «Между Правительством Кыргызской Республики и международной федерации обществ Красного Креста и Красного Полумесяца о статусе международной федерации и ее подделегации в Кыргызстане» предусмотрено, что Под-Делегация, ее активы, служебные помещения, доход и другая собственность освобождаются от обложения всеми видами прямых налогов, кроме тех, которые являются не чем иным, как платой за оказанные услуги.

Однако, в части социального обеспечения в представленном соглашении правила начисления и уплаты страховых взносов не оговорены. Даже, в случае оговорки в соглашении, иных правил начисления и уплаты страховых взносов, на основании статьи 33 Венской Конвенции № 1138 «О дипломатических сношениях» от 18 апреля 1961 года, следует, что на граждан Кыргызской Республики, проживающих на территории Кыргызской Республики и работающих в организациях, созданных в соответствии с международными соглашениями, и на лиц, работающих в международных проектах условие освобождение от уплаты страховых взносов не распространяется.

Удержание и уплату страховых взносов за данных граждан работодатель, обязан производить в соответствии со ст. 8 Закона «Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию, то есть, в организациях, созданных в соответствии с международными соглашениями, и для лиц, работающих в международных проектах, тарифы страховых установлены в размере 27,25% от всех видов оплаты труда:

Для работодателя и заказчика работ/услуг в пользу работников и исполнителей работ/услуг – граждан Кыргызской Республики, иностранных граждан и лиц без гражданства, постоянно проживающих в Кыргызской Республике - в размере 17,25 процента от всех видов оплаты труда, оплаты работ/услуг, если международными соглашениями не предусмотрены иные правила начисления и уплаты страховых взносов.

Для работника и исполнителя работ/услуг – граждан Кыргызской Республики, иностранных граждан и лиц без гражданства, постоянно проживающих в Кыргызской Республике - от всех видов оплаты труда, оплаты работ/услуг, начисленных в их пользу - в размере 10 процентов.

В случае привлечения на выполнение работ/услуг иностранных граждан, временно прибывающих на территории Кыргызской Республики, начисление и уплата страховых производится в соответствии с п.п. «в» пункта 1 ст. 2 выше указанного Закона.

-Просим дать разъяснение по тарифам страховых взносов государственному социальному страхованию до 2013 года членов сельхозкооперативов, сдающих свои земельные участки в аренду кооперативу и тарифы страховых взносов семеноводческих хозяйств. А также сроки исковой давности по уплате страховых взносов юридическими и физическими лицами, с 1992 года по настоящее время.

-До 14 сентября 2012 года ставки тарифов страховых взносов для сельхозкооперативов были установлены, в соответствии пунктами 1,2 ст. 5 Закона Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию»:

- для крестьянских (фермерских) хозяйств, осуществляющих свою деятельность с образованием юридического лица, в размере 27,25 %, для работодателей – 17,25 %, для работников – 10 %;

- для крестьянских (фермерских) хозяйств без образования юридического лица в размере базовой ставки земельного налога на текущий год с уплатой единовременно до 25 июля или равными долями до 25 июля и до 25 декабря текущего года.

Распределение сумм страховых взносов по фондам производится в следующих размерах:

в Пенсионный фонд - 91,7 процента;

в Фонд обязательного медицинского страхования - 7,4 процента;

в Фонд оздоровления трудящихся - 0,9 процента.

Внесенные суммы страховых взносов распределяются между трудоспособными членами хозяйства в зависимости от трудового вклада и заносятся на личный страховой счет каждого.

Для членов сельхоз кооперативов сдающих свой земельные доли (участки) в аренду были установлены, в соответствии пунктом 2 ст. 7 Закона Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию» ставки для физических лиц, владеющих земельной долей или ее частью, но не являющихся членами крестьянского (фермерского) хозяйства, или получающих доход за сдачу в аренду своей земельной доли или ее части, размер страховых взносов устанавливается в размере базовой ставки земельного налога на текущий год. Порядок уплаты и распределение сумм страховых взносов по фондам производится в соответствии с пунктом 2 статьи 5 вышеуказанного Закона.

В целях создания условий для перехода сельских товаропроизводителей из неорганизованного сектора в организованный сектор, т.е. объединения мелких КФХ в укрупненные кооперативы, Законом Кыргызской Республики «О внесении дополнений в Закон Кыргызской Республики “О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию” от 8 августа 2012 года № 156, установлены льготные ставки тарифов страховых взносов для сельскохозяйственных кооперативов по производству сельскохозяйственной продукции (растениеводство и животноводство), которые вступили в действие с 14 сентября 2012 года.

Так, в соответствии п.1 ст.5-1 Закона Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию», ставки тарифов страховых взносов для сельскохозяйственных кооперативов по производству сельскохозяйственной продукции (рас-

тениеводства и животноводства), устанавливаются.

- для работодателей, независимо от вида собственности работодателя и вида регистрации в органах налоговой службы Кыргызской Республики, в том числе иностранных граждан и лиц без гражданства, постоянно проживающих в Кыргызской Республике, ежемесячно от всех видов выплат, начисленных в пользу нанятых работников, принятых на постоянную или временную работу, - в размере 2 процентов в Фонд обязательного медицинского страхования,

- для работников, нанятых на постоянную или временную работу, независимо от вида собственности работодателя и вида регистрации в органах налоговой службы Кыргызской Республики, работников, в том числе иностранных граждан и лиц без гражданства, постоянно проживающих в Кыргызской Республике, за исключением работников-пенсионеров, ежемесячно от всех видов выплат, начисленных в их пользу, независимо от источников финансирования - в размере 10 процентов.

Распределение сумм страховых взносов по фондам производится в следующих размерах:

- для нанятых работников, а также исполнителей работ/услуг, - мужчины, рожденные позднее 1 января 1964 года, и женщины, рожденные позднее 1 января 1969 года - в размере 10 процентов, из них;

в Пенсионный фонд - 8 процентов;

в Государственный накопительный пенсионный фонд - 2 процента.

- для нанятых работников, а также исполнителей работ/услуг - мужчины, рожденные ранее 1 января 1964 года, и женщины, рожденные ранее 1 января 1969 года, - в размере 10 процентов в Пенсионный фонд;

- для работников-пенсионеров - в размере 8 процентов в Пенсионный фонд.

В соответствии со ст.1 Закона Кыргызской Республики «О кооперативах» от 11 июня 2004 года №70, работник - это лицо, которое привлекается на работу в кооператив по определенной специальности, квалификации или должности.

В соответствии п.2 ст.5-1 Закона Кыргызской Республики «О тарифах страховых взносов по государственному социальному страхованию», ставки тарифов страховых взносов для членов сельскохозяйственных кооперативов, сдающих свои земельные участки (доли) в аренду, устанавливаются в размере 2 процентов, исчисленных от 40 процентов среднемесячной заработной платы, сложившейся в районах и городах республики за предыдущий календарный год, с поэтапным доведением ставки тарифа к 2018 году до уровня 8 процентов:

- в 2013 году в размере 2 процентов, исчисленных от 40 процентов среднемесячной заработной платы;

- в 2014 году в размере 4 процентов, исчисленных от 40 процентов среднемесячной заработной платы;

- в 2016 году в размере 6 процентов, исчисленных от 40 процентов среднемесячной заработной платы;

- в 2018 году в размере 8 процентов, исчисленных от 40 процентов среднемесячной заработной платы.

Распределение сумм страховых взносов по фондам производится в следующих размерах:

в Пенсионный фонд - 92,6 процента;

в Фонд обязательного медицинского страхования - 7,4 процента.

Страховые взносы членов сельскохозяйственных кооперативов, сдающих свои земельные участки (доли) в аренду, вносятся единовременно до 25 июля или равными долями до 25 июля и до 25 декабря текущего года.

Уплаченные страховые взносы за земельные участки (доли) членов сельскохозяйственных кооперативов вносятся арендатором.

По вопросу срока исковой давности.

В соответствии со ст. 221 Гражданского кодекса Кыргызской Республики, на требования об уплате задолженности по страховым взносам на обязательное государственное социальное страхование исковая давность не распространяется.

Одновременно сообщаем, что в соответствии с Законом Кыргызской Республики «О государственном пенсионном социальном страховании», устанавливающим страховые принципы, гарантируется пенсионное обеспечение при наступлении страхового случая (по возрасту, по инвалидности, по случаю потери кормильца). Право на пенсионное обеспечение по государственному пенсионному страхованию имеют застрахованные граждане, проживающие в Кыргызской Республике и уплачивающие страховые взносы, на условиях, предусмотренных национальным законодательством. Размер будущей пенсии напрямую зависит от размера внесенных страховых взносов и периода их уплаты. Чем выше сумма вносимых страховых взносов, тем больше пенсионных накоплений на личном страховом счете.

Подготовила Ч.Омурбекова
главный специалист
управления пенсионной и
тарифной политики

ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА В ЭСТОНИИ

Цель пенсионной системы Эстонии – помочь человеку после выхода на пенсию сохранить прежний жизненный стандарт.

Пенсионная система в Эстонии состоит из трех столпов:

I столп: Государственная пенсия

II столп: Накопительная пенсия

III столп: Дополнительная накопительная пенсия

Государственная пенсия, которая призвана обеспечить минимальный доход, необходимый для достойного существования, основывается на перераспределении - сегодняшние работники через выплату социального налога покрывают пенсии нынешних пенсионеров.

Таким образом, размер государственной пенсии будущих пенсионеров зависит в первую очередь от числа будущих налогоплательщиков и размера их доходов, на что пенсионер повлиять никак не может.

Накопительная пенсия и дополнительная накопительная пенсия, напротив, предоставляют человеку возможность стать хозяином своего будущего – размер пенсии каждого зависит о того, сколько средств он отложил в течение жизни на эти цели.

Рассмотрим по ближе пенсионную систему в Эстонии.

Государственная пенсия

Государственная пенсия выплачивается из сумм социального налога. Работодатели выплачивают 33% от заработной платы работника в качестве социального налога, из которых 13% идет на больничное страхование и 20% – на пенсии нынешним пенсионерам.

Государственная пенсия делится на две части: на пенсию, зависящую от трудового вклада (пенсии по старости, нетрудоспособности и потере кормильца) и народную пенсию.

Пенсия по старости состоит из трех частей:

Основная, в настоящий момент ее величина составляет 444,44 крон

Пай трудового стажа, размер которого зависит от того, каков у пенсионера стаж, дающий право на пенсию т.е. трудовых лет и лет, приравненных к работе (например, годы воспитания ребенка или срочной службы в армии и т.п.). Эти годы идут в зачет по состоянию на 31 декабря 1998 года. Один год стажа в денежном выражении в месячной пенсии равен 31 кронам и 69 сентам.

Страховой пай, размер которого зависит от того, какие суммы социального налога из зарплаты пенсионера выплачены с 1 января 1999 года. Основанием для расчета страхового пая служит сумма годовых коэффициентов пенсионного страхования. Годовой коэффициент отражает соотношение социального налога, выплаченного в течение календарного года с заработной платы человека, и социального налога, выплаченного со средней заработной платы. Если социальный налог выплачивался со средней зарплаты, годовой коэффициент равен 1,0 и в денежном выражении в месячной пенсии равен 31 кронам и 69 сентам.

Из года в год доля страхового пая растет, а это означает, что государственная пенсия по старости во все большей степени зависит о того, сколько социального налога уплачено за конкретного человека, или другими словами, какова была его зарплата на протяжении всей трудовой жизни.

Учет заработной платы при расчете пенсии все же относителен – сумма социального налога, выплаченного с заработной платы человека сравнивается с суммой социального налога, выплачиваемого со среднегосударственной заработной платы. В государственном фонде пенсионного страхования хранится информация о социальном налоге, выплаченном с зарплаты каждого человека, однако реального накопления денег не происходит - суммы социального налога сразу идут на выплаты пенсионерам.В солидарном государственном пенсионном страховании происходит также перераспределение от высокооплачиваемых к низкооплачиваемым. Во-первых, базовая часть пенсии равна для всех, независимо от заработной платы конкретного работника. Закон также гарантирует минимальную сумму пенсии по старости (сейчас это 800 крон) независимо от суммы выплаченного с зарплаты человека социального налога.

Право на государственную пенсию по старости возникает у человека, заработавшего в

Эстонии не менее 15 лет пенсионного стажа.

Народная пенсия обеспечивает минимальную пенсию тем людям, у которых не возникает права на пенсию, зависящую от трудового стажа, но котор Так же существуют две новые возможности – досрочная пенсия по старости и отложенная пенсия по старости. На пенсию можно теперь выйти за три года до наступления пенсионного возраста, предусмотренного законом, но при этом размер пенсии уменьшается за каждый досрочный месяц на 0,4 %. В случае же отложенного выхода на пенсию, наоборот, за каждый отложенный месяц размер пенсии увеличивается на 0,9%.

2.Накопительная пенсия

Накопительная пенсия – главное подспорье государственной пенсии, обеспечивающее пенсионеру дополнительный доход.

Накопительная пенсия основывается на предварительном финансировании – работающий человек сам копит деньги, выплачивая в пенсионный фонд два процента от своей брутто-зарплаты. В дополнение к двум процентам, которые человек вносит сам, государство, со своей стороны, вносит четыре процента за счет выплачиваемого сегодня работодателем за работника социального налога. Это означает, что если большая часть социального налога сегодняшнего работника идет на пенсии нынешним пенсионерам, то вышеупомянутые четыре процента пойдут действительно на обеспечение личного будущего самого работника.

Страховой пай государственной пенсии лица, примкнувшего к системе накопительной пенсии, соответственно уменьшается (за те годы, когда на государственную пенсию поступало 16 процентов брутто-зарплаты работника вместо 20 процентов.) Для тех же, кто сейчас вступает на трудовой рынок, то есть для родившихся в 1983 году или позже, присоединение ко II ступени является обязательным. Право и обязанность удержания взносов возникает для них с 1 января следующего за 18-летием года.

Добровольно присоединиться ко второй ступени накопительной пенсии могли те, кто родился с 1942-го по 1982-й год. Добровольное присоединение продолжалось в течение семи лет – с 1 мая 2002 по 31 октября 2010 года. Люди, которые родились до 1983 года, и не присоединились к накопительной пенсии, такой возможности больше не имеют.

3.Дополнительная накопительная пенсия

Дополнительная накопительная пенсия или III столп пенсионной системы не связана ни с государственной пенсией (I столп), ни с обязательной накопительной пенсией (II столп). У работодателя не возникает никаких прямых обязанностей в связи с взносами работника в счет дополнительной накопительной пенсии, поскольку накопление средств в рамках дополнительной накопительной пенсии основано исключительно на желании самого человека. Взносы в рамках дополнительной накопительной пенсии являются добровольными, размер взносов государством не регулируется, а определяется самим работником. Однако работодатель может порекомендовать своим работникам обратить внимание на возможность накопления средств для обеспечения своего будущего благосостояния. Работодатель может посоветовать своим работникам присоединиться ко всем трем столпам пенсионной системы, которые вместе способны обеспечить им после выхода на пенсию те жизненные удобства, к которым они привыкли. Многие предприятия частично компенсируют своим работникам их взносы в счет дополнительной накопительной пенсии. Такая льгота входит в так называемый “компенсационный пакет” и является в перспективе одной из дополнительных возможностей по достоинству оценить усилия своих работников и повысить их мотивацию.

Дополнительная накопительная пенсия представляет собой III ступень пенсионной системы. По оценкам специалистов, государственная пенсия и накопительная пенсия должны вместе составить примерно половину предпенсионного ежемесячного дохода человека. Для поддержания же сформировавшегося жизненного стандарта, в соответствии с исследованиями, пенсия должна составлять 65-70 % предпенсионного дохода. Для достижения такого уровня рекомендуется “опираться” на все три пенсионных столпа. Дополнительная накопительная пенсия с ее широкими возможностями выбора с одной стороны предоставляет человеку свободу, с другой – требует значительно более точного анализа и взвешенного выбора вариантов. Договоры о дополнительной накопительной пенсии можно заключить в виде пенсионного страхования в обществах по страхованию жизни или путем приобретения паев пенсионных фондов в управляющих фондами компаниях. При накоплении дополнительной пенсии можно воспользоваться тремя пенсионными продуктами:

-Пенсионное страхование с гарантированным процентом

-Пенсионное страхование с инвестиционным риском

-Пенсионный фонд

ЛУЧШИЕ СТРАНЫ ДЛЯ ЖИЗНИ ПЕНСИОНЕРОВ В 2013 ГОДУ

Независимая организация HelpAge International оценила положение пенсионеров в 91 стране мира и опубликовала рейтинг Global AgeWatch Index-2013. Условия жизни пожилых людей оценивались по 13 критериям, объединенным в четыре группы: материальное благополучие, состояние здоровья, занятость и образование, а также уровень социализации. С первыми тремя все более-менее ясно. Четвертый критерий включает в себя социальные связи, физическую безопасность пенсионеров, гражданские свободы и доступ к общественному транспорту и оборудованию для людей с ограниченными возможностями.

Исследование охватило 91 страну, для которых имеются необходимые статистические данные. К этим странам относится 89% населения мира в возрасте 60 лет и старше. Рейтинг показывает, насколько страна близка к идеальному значению благополучия пожилых людей (100 баллов). Даже безусловный лидер - Швеция - набрала 89.9 балл, тогда как Афганистан, занимающий последнюю строчку - лишь 3.3 балла.

Россия уступила всем постсоветским государствам, принявшим участие в исследовании: Молдове (76-е место), Украине (66), Киргизии (63), Белоруссии (60), Таджикистану (52), Армении (51), Литве (50), Латвии (45), Грузии (37) и Эстонии (29). Кроме того, Россию обошли все развивающиеся страны БРИКС: Бразилия заняла 31 место, Китай — 35, Индия — 73, Южная Африка — 65.

И это несмотря на то, что в Китае и Индии даже нет единой системы пенсионного страхования.

Самой лучшей страной для проживания пожилых людей была признана Швеция: она набрала 89,9 балла. В тройку лидеров вошли также Норвегия и Германия. Исследование показало, что людям старшего поколения лучше всего живется в Северной и Западной Европе, Северной Америке и некоторых странах Восточной Азии и Латинской Америки. Хуже всего ситуация во многих странах Африки и Восточной Азии.

Авторы исследования отмечают, что в XXI веке начались глобальные демографические перемены. В частности, увеличение продолжительности жизни привело к старению населения. К 2050 году пожилые люди в возрасте 60 лет или старше составят 22% от общей численности мирового населения, то есть 2.03 млрд человек против нынешних 809 млн (11%).

Однако, люди старшего возраста часто исключаются из планов развития и обеспечения государственной политики. «Рейтинг показывает, что ограниченные ресурсы не должны стать препятствием для стран, предоставляющих обеспечение своим пожилым гражданам, что история прогрессивной политики социального обеспечения имеет большое значение и что никогда не рано начать готовиться к старению населения», - отмечают авторы исследования.

РЕЙТИНГ БЛАГОСОСТОЯНИЯ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ 91 СТРАН МИРА.

№	Страна	Балл	Материальное благополучие (балл)	Состояние здоровья (балл)	Трудоустройство и образование (балл)	Уровень социализации (балл)
1	Швеция	89.9	87.0	74.8	74.3	83.3
2	Норвегия	89.8	91.4	73.5	85.4	76.2
3	Германия	89.3	86.1	75.2	73.7	82.8
4	Нидерланды	88.2	90.9	71.3	66.2	85.6
5	Канада	88.0	81.1	80.3	69.6	82.3
6	Швейцария	87.9	80.6	81.3	66.1	84.0
7	Новая Зеландия	84.5	72.7	78.7	71.1	80.2
8	Соединенные Штаты Америки	83.8	77.9	70.1	76.6	76.6
9	Исландия	83.4	84.7	84.7	58.5	82.5
10	Япония	83.1	80.7	76.9	66.2	77.2
11	Австрия	79.8	88.2	72.7	45.5	85.3
12	Ирландия	79.5	81.9	73.1	49.4	84.0
13	Великобритания	78.7	85.8	71.0	53.8	78.1
14	Австралия	77.2	57.2	78.2	76.3	73.5
15	Финляндия	77.1	84.8	70.8	51.4	77.4
16	Люксембург	76.7	98.2	72.7	38.4	81.2
17	Дания	75.9	82.3	57.5	55.7	82.2
18	Франция	75.0	93.2	63.6	45.6	78.8
19	Чили	70.6	74.2	74.2	53.9	67.1
20	Словения	70.5	82.0	63.2	39.3	80.7
21	Израиль	70.0	58.4	70.9	63.7	69.8

22	Испания	67.6	79.7	57.6	39.4	79.1
23	Уругвай	67.4	83.3	63.1	51.1	65.4
24	Бельгия	67.0	74.4	70.2	41.9	70.3
25	Чехия	62.5	85.4	58.5	54.2	58.6
26	Аргентина	61.7	85.7	59.4	48.7	59.4
27	Италия	61.4	88.0	73.0	33.1	61.9
28	Коста-Рика	61.2	53.3	74.2	40.4	69.1
29	Эстония	60.2	78.0	44.5	70.7	58.4
30	Панама	59.1	59.2	69.8	41.8	63.4
31	Бразилия	58.9	85.7	56.8	31.5	66.7
32	Эквадор	58.6	54.8	73.8	39.7	64.3
33	Маврикий	58.0	87.2	45.0	32.2	71.8
34	Португалия	57.8	83.4	67.4	24.6	67.4
35	Китай	57.4	46.2	52.0	45.7	74.6
36	Шри-Ланка	57.3	44.9	55.1	47.9	71.3
37	Грузия	56.5	72.1	37.7	62.9	61.6
38	Мальта	55.8	76.8	68.0	24.4	65.7
39	Албания	55.5	82.0	39.6	51.0	60.6
40	Венгрия	54.7	83.2	45.0	47.0	57.8
41	Хорватия	53.1	61.3	56.5	39.1	60.0
42	Таиланд	53.0	53.3	55.0	22.7	82.4
43	Перу	53.0	46.7	64.2	50.0	57.5
44	Филиппины	52.8	37.5	36.9	58.6	76.3
45	Латвия	52.5	79.2	40.6	62.3	53.3
46	Боливия	52.0	67.0	41.3	52.8	57.8
47	Болгария	51.7	79.4	44.2	44.0	56.2
48	Румыния	51.4	80.6	38.6	47.1	57.1
49	Словакия	51.2	84.1	47.8	48.6	52.0
50	Литва	50.7	67.6	48.2	59.5	51.6
51	Армения	50.5	75.3	33.0	76.5	52.6
52	Таджикистан	49.8	66.2	31.3	51.1	62.4
53	Вьетнам	49.4	47.5	59.8	24.9	69.7
54	Колумбия	49.3	44.9	69.5	32.7	59.5
55	Никарагуа	49.0	35.8	56.7	32.5	70.8
56	Мексика	48.9	41.0	60.7	36.0	62.0
57	Кипр	48.2	22.0	70.7	40.6	70.2
58	Греция	47.4	81.2	54.1	33.4	51.6
59	Сальвадор	46.7	38.9	62.7	28.2	64.1
60	Беларусь	46.6	72.1	31.0	37.6	61.9
61	Венесуэла	46.2	49.4	67.7	32.6	54.0
62	Польша	45.9	82.6	23.9	38.8	64.8
63	Кыргызстан	44.3	66.8	27.5	51.7	56.3
64	Сербия	42.4	60.7	47.1	28.7	54.0
65	Южная Африка	41.0	69.2	33.2	34.2	53.7
66	Украина	40.2	75.3	31.8	48.7	48.3
67	Южная Корея	39.9	74.5	56.3	56.3	68.3
68	Доминиканская республика	39.3	22.3	52.3	31.3	64.2
69	Гана	39.2	21.3	38.3	48.8	63.1
70	Турция	38.1	79.7	38.3	14.5	58.7
71	Индонезия	37.9	16.7	38.5	35.6	76.6
72	Парагвай	35.0	15.0	55.8	38.9	57.6
73	Индия	35.0	59.4	24.4	27.9	56.1
74	Монголия	34.8	75.7	20.6	38.3	51.3
75	Гватемала	34.0	23.5	52.1	17.7	63.5
76	Молдова	33.8	59.9	35.1	44.7	45.0
77	Непал	33.7	49.9	29.4	22.0	56.5
78	Россия	30.8	43.0	31.3	55.7	44.4
79	Лаос	29.4	24.1	29.9	15.8	69.2
80	Камбоджа	27.3	16.4	23.2	21.2	75.0
81	Марокко	26.6	39.0	31.8	14.7	51.4
82	Гондурас	25.8	9.6	53.9	27.8	53.2
83	Черногория	25.5	78.1	45.9	6.7	47.4
84	Западный берег и Сектор Газа	24.5	22.9	34.1	10.2	60.6
85	Нигерия	24.0	14.2	26.4	30.5	53.6
86	Малави	17.8	9.5	24.1	13.9	57.8
87	Руанда	16.6	19.0	19.3	5.3	67.2
88	Иордания	11.4	52.7	40.9	1.6	68.0
89	Пакистан	8.3	16.7	37.7	32.0	39.8
90	Танзания	4.6	2.1	33.7	7.3	52.9
91	Афганистан	3.3	24.2	7.6	9.4	46.2

КАМЕННЫЙ ВЕК НА ТЕРРИТОРИИ КЫРГЫЗСТАНА

КАМЕННЫЙ ВЕК

Палеолит - древнейший период развития человеческого общества,

в переводе с греческого означает древнекаменный век (палео - древний, литос - камень).

Первые достоверные следы человека на территории Кыргызстана относятся к палеолиту – древнекаменному веку 800–100 тыс. лет до нашей эры. Самые древние орудия труда здесь были найдены Центральном Тянь-Шане на реке Он-Арча, на Иссык-Куле близ города Балыкчи и Ферганской долине Ляляйский район. Они были грубыми и представляли собой заостренные гальки. В эпоху мустье 100–40 тысяч лет назад в Средней Азии, как и в других местах Старого Света, жили неандертальцы. Известно несколько местонахождений орудий труда мустьерского времени, стоянка Тосор на Иссык-Куле, Георгиевский бугор в Чуйской долине и древние «каменоломни» в Ошской области. В долине Капчагай Алайский хребет, 50–40 тысяч лет назад первобытные люди добывали материал для производства орудий труда. Орудия труда из капчагайского кремня распространялись по всей Ферганской долине. К этому времени относится знаменитое погребение неандертальского мальчика в гроте Темик-Таш, открытое в 1938 году А.П. Окладниковым. Около костяка были рога горного козла, воткнутые «вилками» в землю вертикально и образующие круг. В других местах захороненных людей покрывали ветками хвои и цветами. Забота об умерших свидетельствует, о вере древних людей в загробную жизнь.

Поздний палеолит 40–10 тысяч лет до нашей эры появляется хомосапиенс-господин природы. Стоянки охотников мезолита – среднекаменного века X–VI тысячелетии до нашей эры в Кыргызстане исследованы в долине Сох, близ города Таш-Кумыр, в высокогорных районах Ак-Сая, окрестностях озера Чатыр-Куль и в долине реки Арпа. В Иссык-Кульской области в высокогорной Сары-Джаской долине в пещере Ак-Чункур обнаружены на стенах и своде потолка рисунки животных и человека: небольшие сюжеты сценки охоты и танцев выполненные 6–7 тысяч лет назад.

Люди занимались скотоводством, охотой и собирательством. Люди новокаменного периода – неолита 5–3 тысяч лет до нашей эры сделали величайшие открытие. Он приручил одну из самых грозных стихий – огонь, обрабатывал кремень для изготовления орудий труда, научился обрабатывать землю и приручил животных, заложил фундамент для развития религиозных систем. Люди неолита, заселявшие территорию Тянь-Шаня и Алая, занимались главным образом скотоводством. Еще не найдено их больших стоянок. Только отдельные орудия и осколки посуды были обнаружены на территории современного города Бишкека на районе Аламедин, города Токмак.

КОРОЛЕВСКИЙ ПАРК

У большинства из нас Голландия ассоциируется со свободными нравами, мельницами и, конечно, же цветами! Всем известно, что именно голландцы признанные мастера селекции тюльпанов. И, пожалуй, самое известное местечко напрочь связанное с этими цветами — парк Кекенхоф.

Парк располагается в небольшом городке Лиссе, что в часе езды от Амстердама. Именно туда, каждый год устремляются тысячи туристов-садоводов, для которых данный парк является своего рода Меккой. И неудивительно, ведь площадь парка Кекенхоф составляет 32 гектара, на которых произрастает свыше 7 миллионов тюльпанов, нарциссов, гладиолусов, крокусов, анемон, гиацинтов и других цветов, в прекрасном парке с извилистыми ручьями, небольшими озерами, в тени буковых деревьев.

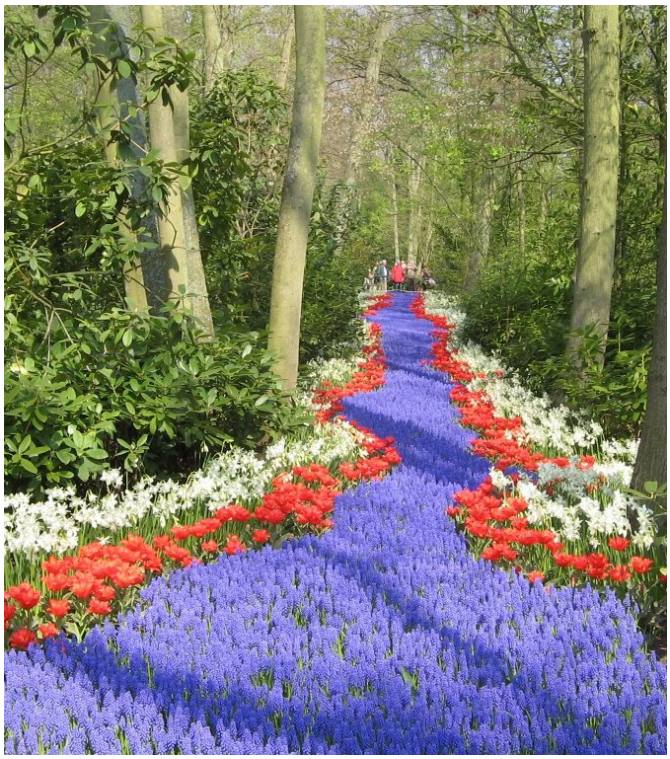

Однако самой распространенной цветочной культурой в этом парке, как, впрочем и в самой Голландии, является тюльпан — символ страны. В настоящее время выращивание тюльпанов является одной из ведущих отраслей голландского бизнеса. Благодаря культивации и выращиванию тюльпанов, Голландия занимает третье место в мире по экспорту сельскохозяйственной продукции. Общая площадь выращивания луковиц составляет более 20 000 гектаров, что составляет примерно 20% всех фермерских угодий.

История самого парка начинается с 15 века. В то время на месте нынешнего парка располагались охотничьи угодья графини Якоб ван Байерн. Графиня распорядилась разбить огород, для того, чтобы на ее столе всегда присутствовала свежая зелень. Кстати, название «Кекенхоф», в переводе означает «огород», или «огород для кухни».

Но только в 1857 году ландшафтный архитектор Давид Ян Зохер заложил в этом месте парк. По замыслу архитектора парк должен быть в английском стиле и все элементы и детали ландшафта — форма водоемов, цветники, дорожки и даже наклон деревьев. И до сих пор селекционеры, ландшафтные дизайнеры и садовые архитекторы поддерживают парк в надлежащем состоянии.

В настоящее время парк цветов Кекенхоф находится под покровительством королевы Нидерландов. Этот уникальный и известный парк награжден призами как одно из популярных мест отдыха в Европе. Парк Кекенхоф крупнейший сад луковичных растений в мире, из 7 млн. цветов, 4,5 млн. приходится на тюльпаны более 100 разновидностей. Помимо этого в парке насчитывается более 2500 деревьев 87 пород. А с 1949 года по настоящее время в парке проводятся выставки цветов под открытым небом. Что является еще одной приманкой для туристов, а также местных жителей.

Каждый год парк Кекенхоф представляет лишь одну выбранную тему для экспозиций и получает совершенно новый облик. Тема парада цветов 2014 года – «Энергия». 3 мая ежегодный цветочный парад 67-ой раз стартует из Нордвайка в Хаарлем и преодолеет путь в 40 километров. В параде примут участие 20 больших движущихся платформ и более 30 роскошных автомобилей, декорированных исключительно живыми цветами, и нескольких марширующих духовых оркестров. Это незабываемое зрелище по красочности и эмоциональному заряду сравнимо пожалуй только с бразильским карнавалом!

ВЕСЕННИЕ СОВЕТЫ КРАСОТЫ

Пришло время позаботиться о питании, именно в конце весны нам так не хватает витаминов - незаменимых помощников красоты и здоровья. Поэтому сегодня поговорим о том, как проснуться от «зимней спячки» - увидеть в зеркале красивые волосы, здоровые ногти, чистую кожу и блеск в глазах!

Витамин красоты - витамин А. Продлевает молодость, бесспорный лидер среди витаминов красоты.

Кушать: рыбий жир, печень, яйца, масло, овощи, молоко, сливочное масло, сливки, сыр.

Получить: чистую кожу, хороший ровный цвет лица, сохранение молодости. Здоровые волосы, крепкие зубы и ногти.

Не грозят: «мешки» под глазами, угри, прыщи, бледность и сухость кожи тусклость волос, ломкость ногтей и их медленный рост.

Витамин С- аскорбиновая кислота - витамин хорошего самочувствия.

Кушать: лимоны, апельсины, помидоры, плоды шиповника, картофель.

Получить: здоровую кожу, крепкие ногти, здоровые десны.

Не грозят: бледность и сухость кожи, невроз, стрессы.

Витамин D - голливудская улыбка.

Кушать: проращенные зерна пшеницы, зелень, пивные дрожжи, рыбий жир, яйца, сливочное масло, молоко.

Получить: здоровые крепкие зубы.

Не грозят: потливость, общая слабость, раздражительность.

Витамин Е - витамин долголетия и половой активности.

Кушать: растительные масла, проращенные зерна пшеницы, зеленые овощи, семена подсолнуха.

Получить: хороший обмен веществ, радость секса.

Не грозят: мышечная слабость и утомление.

Витамин В1 - обмен углеводов.

Кушать: проращенные зерна пшеницы, пивные дрожжи и печень.

Получить: здоровое сердце и желудок, хороший аппетит.

Не грозят: одышка, быстрая психическая утомляемость, утомляемость при ходьбе, раздражительность, депрессии, плохая концентрация внимания, плохой сон.

Витамин В2 - витамин роста, дыхания, расщепления углеводов.

Кушать: яйца, печень, гречневую и овсяную крупы, проращенные зерна пшеницы, миндаль, семена подсолнуха.

Получить: здоровую кожу, волосы, ногти; бодрость и свежесть, хороший сон, остроту зрения на цвет.

Не грозят: сухость, синюшность губ, жирная кожа, трещины и корочки в углах рта, зуд и жжение в глазах, жирная и шелушащаяся вокруг носа кожа, ненормальное выпадение волос, жирные волосы, депрессивное состояние.

Витамин В3 - витамин нервной системы и здоровой кожи.

Кушать: пивные дрожжи, яйца, проращенную пшеницу, печень.

Получить: хорошее настроение, здоровую кожу, хороший аппетит и сон.

Не грозят: дерматит, неприятный запах изо рта, обесцвечивание волос, утомляемость, слабость, головные боли, рассеянность, депрессивное состояние.

С 1 января 2014
года минимальная
заработная плата
установлена
в размере 900,0
сомов

Урматтуу окурмандар
«Пенсия» журналына жазылыңыздар
2014-жылга «Пенсия» журналына республикабыздын бардык почта түйүндөрүндө жазылуу жүрүп жатат.
«Пенсия» Сиздин келечектеги бактылуу карылыгыңызды камсыз кылууга жакын кеңешчи, сырдаш боло турган, чыдамсыздык менен күтүп окуган эң сүйүктүү журналыңыз болуп калмакчы.
«Пенсия» журналынан пенсияга байланыштуу жана социалдык-маданий тармактагы суроолорго маалыматтар менен кеңири кабардар боло аласыздар.Ошондуктан,«Пенсия» журналына жазылууну унутпаңыздар.
Жазылуунун баасы бир жылга - 380 сом
Индекс - 77303
«Пенсия» журналына жазылууну каалаган окурмандар төмөнкү телефондор менен байланышса болот.
Телефондор: 0 (312) 53-17-64, 53-02-76
Октябрьский филиал
ОКПО 26609709
Рег.№ 04-58 509-03
ИИН 01505200910247
ОАО «Айыл Банк» г. Бишкек БИК 135001
Спец.счет: р/с 1350108023103638